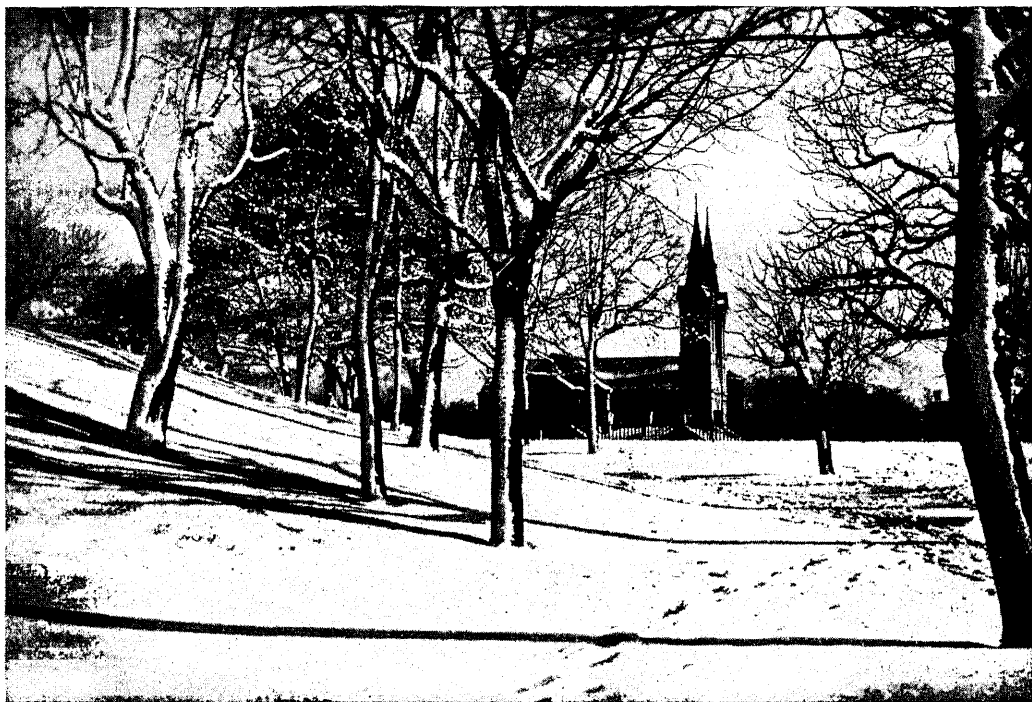

Muusikaaleht

RET
Raadio

DETSEMBER 1938 * NR. 12

AKÜ NOODIKIRJASTUS

AKÜ NOODIKIRJASTUSE
väljaandel on ilmunud:

4 sarja segakoorilaule
46 palaga.

2 vihikut jõululaule lastekoorile
12 palaga.

Valik kontsertide, aktuste ja igasuguste muude sündmuste jaoks.

Kodumuusikasari triole
(viul, tšello, klaver) 5 palaga.

Komisjonilaos
veel teisi väljaandeid.

Pausaallepingu osalistele nootide müügi puhul
suur hinnaalandus.

SEGAKOORILAULUDE NELJAS UUDIS-
DISPALADE SARI sisaldab:

1. E. Aav — „Ei saa aru“.
2. E. Aav — „Öösse ära kadus“.
3. V. Leemets — „Orjalaul“.
4. J. Jürme — „Vabadusele“.
5. G. Ernesaks — „Meri“.
6. A. Vedro — „Kalmul“.
7. R. Päts — „Sangarite laul“.
8. R. Päts — „Noorte laul“.
9. J. Aavik — „Ilus on elada noorena“.
10. V. Leemets — „Taga suuri metsarünkad“.
11. A. Vedro — „Kodumaale“.
12. A. Vedro — „Lõoke“.
13. A. Vedro — „Emale“.

Valiku jaoks mitmekesine sisu.

UUDIS. Lauludes raskemad kohad on harmoneeritud ka lihtsamal kujul väikekooridele.

AUTORIKAITSE ÜHING Tallinn, Pärnu m.28-9.

Postkast 160 Telefon 456-43.

*Maitavat ja koostatavat
kehakinnitust võimaldavad*

Esto

konservid, vorstid, singid,
pirukad, võlleivad.

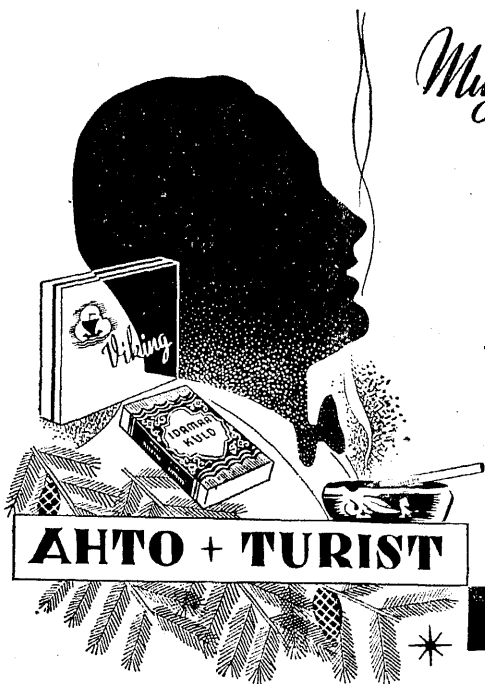
Müügil „LIHATSENTRAALIDES“ ja kõigis
paremates toidukaupade- ja delikaatess-kauplustes.

ÜHING „EESTI LIHAEKSPORT“

TALLINNA, TARTU JA VÖHMA EKSPORTTAPAMAJAD.

Mugavad pühad

hea meeleolu
ja meisterlike
ETK toodetega.

AHTO + TURIST

ETK VEIN

Ühiselu

TRÜKIKOJA

JUHTLAUSEKS ON

HEA TÖÖ, TÄPNE JA KIIRE
TELLIMISTE TÄITMINE,
MÕÖDUKAD HINNAD

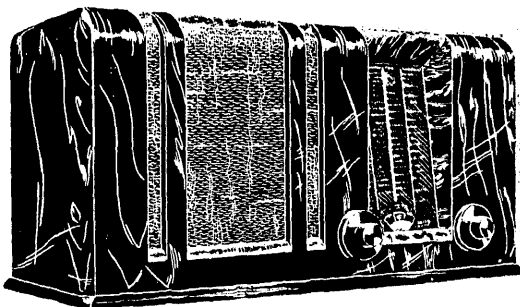
SELLEPÄRAST AKTSIASELTS
„ÜHISELU“ TRÜKIKODA ONGI
SEE ASUTIS, MIDA TEIE VAJATE
OMATRÜKITÖÖDE TÄITMISEKS

TELLIMISTE VASTUVÕTMINE
TRÜKIKOJA KONTORIS
PIKK TÄN. 42, TALLINNAS
TELEFONILISED TELLIMISED
T E L E F O N 4 4 2 - 0 4

ARE raadio,

Iga tõsine muusika-
sõber valib vaid

milline pakub meeldivat ajaviidet vabadel tundidel

VÖRKAPARAADID:

- Trump* 2+1-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 120
Menuett 3+1-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 195
Titaan 4+1-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 230

PATAREIAPARAADID:

- Simman* 2-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 90
Kadrill 3-lambil., 2 lainealaga, hind Kr. 130
Vibuane 3-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 145
Tuuslar 4-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 195
Vikerlane 5-lambil., 3 lainealaga, hind Kr. 240

Tutvuge ARE kvaliteet-raadioga ja Tele veendute tema
puhtas hääles, meeldivas välimuses ja odavas hinnas

TEHAS JA LADU:

TALLINN, REIMANI 11, TELEFONID 300-30 JA 316-59

Muusikaline

Ed. Visnapuu

Sümfoonilise muusika ala vajab korraldamist

Sümfooniline kunst muusikas on kõige täiuslikum, suursugusem ja ka kõige kallim. Selle värvirikkest ning ehituslikku monumentaalsust ja komplitseeritust võime ületada ainult mitmete erinevate alade liitmise teel, näiteks vokaal-instrumentaalsete vormide kujundamise juures.

Omaette iseseisva kunstina sümfooniline muusika valitseb kõiki teisi helitaidelisi ilmuusi. Ja kui tahame võrdlevalt kutsuda esile pilti mingist täiuslikust, küllasest ning vägevast, siis tarvitame väljendusi nagu: värvide sümfoonia, tormisümfoonia, kiresümfoonia jne.

Säärase suuruse sünnitamine nõuab aga ka määratud pingutust. Sümfoonilise muusika loomine ise käib erakordsema jõurakendamise teed. Mõõtu avaruse juures koguni puudub võimalus tegelikkuses kuulatada oma toodet ja kombinatsioonidega katsetada. Kogu ehituslik paigutus, värvide asetamine ja nende tiheduse määramine peab valmima vaid kujutluse abil.

Mida tuleb mõelda olukorrast, kus autor oma töid ei saa üldsegi kuulda, või siis ainult haruharva? Kuidas ta end vajatiselt kontrollib, millega tilvustab ning kust võtab jälle uueks tegevuseks ainelised varud? Säärane loominguale elamine pole vähem imepärane kui juhtid mõeldustest.

Agas meil siiski nõlutakse sümfoonilise muusika alal. Iga aastaga tuleb juure uusi teoseid. Mõnda neist vahel harva nagu poolkogemata kuulame, kuid suuremat osa isegi

kitsamad huviringid ei tunne üldse. Kuidas siis päris avameelsel kombel kujutleme selle ala edasikestmist loomingu, rahvale kätte ulatamist ja välismaadelegi ringkäiku viimist? Siin nõnda ju lihtsalt magavad valmistegude väärtused, äratavad ning sigitavad jõud, virgutavad eeskujud ja koguni rahhalised kapitalid.

Agas vaadeldes üldisemalt, kuidas meil käitatakse muusika mõistmises ja selle kui rahvusliku vara hindamises. Häa organisatsiooni abil on koorilaul massilises ulatuses asetatud juba tervetele alustele. Algupäraseid laule kirjastatakse ja ka kasutatakse. Selleks on väga palju tulnud võidelda nii tegude kui selgituste abil. Edaspidigi tuleb minna sama rada, laskmata end eksitada uisaarvamustest.

Kuid mis sünnib muudel aladel, see paneb kõnelema hoopis teiste tunnetega ja mõtetega. Nii meil on suurte pingutustega kirjastatud väiksemaid soolovorme, eriti laulude alalt. Ent millisel määral kantakse neid ette? Mõned vähesed lauljad tunnevad huvi eesti loomingu vastu ja hoolitsevad nende kavadesse paigutamise eest ning üksikud pedagoogid püüavad oma õpilasi juhtida algupärase toodangu juure.

Üsna sagedasti kuulame väljendusi, et eesti soololaulud polevat häälpäraseid ega laskvat esinejal end küllalt mõjuvalt avaldada. Nii need asjamehed või -naised asustavad meie omaloomingu sobimatuks kujuluses, nagu oleksid nemad ainuvõimeli-

sed väärtuste hindajad. Nad aga unustavad asjaolu, et igat kunstiteost peab oskama süvenenult tõlgitseda.

Meie juba oleme jõudnud uuesti äratada usku eesti rahvamuusika väärtustesse. Selle omapärane laad kandub ka autorite kunstitoodangu aladele. Kui nüüd need võõriti kasvanud laulusuud ei jõua meie toodangu harjuda, siis see just on tunnistuseks eesti muusika iseloomelisest ehitusest. Aga säärase häälitsejate huviks pole üldsegi meie kunstielu ja tema edu, vaid rahade mangumine kuhugi mujale lendamiseks ning kodust kõverdi rääkimiseks.

Nii mõnedki on salanud ära oma isa-ema ja mitmed ei-miskiks pidanud esivanemaid ühes nende pärandustega. Kuid sellistele taganejatele maksab elu alati lõpuks kätte. Meie ka neid ei vaja: mingu lihtsalt oma teed, ent ilma kaasavarata. Peetagu meeles, et iga tõsine rahvaliige tunneb ära oma õiged pärandused ja läheneb juba vaistlikult nendele, päälegi kui ta veel tahab olla keskmisest üle seisev süveneja.

Eespool toodud võõriti arvamsi võib osalt kuulda ka algupäraste instrumentaalsete palade kohta. Muidugi tuleb siin vastus endine. Olgu siiski lisatud, et mainitud trüki-seid on meil märksa vähem ning teoste kättesaadavus enam raskendatud. Sellel alal juba tõuseb teravamini päevakorda helitööde paljundamise kitsikuse küsimus.

Veel suuremaks aga osutub häda ulatuslikumate teoste kirjastamise alal. Nii pikemad soolovormid, kammermuusika tooted, sümfoonilised helindid, kantaadid, ooperid, oratooriumid jne. pole peagu üldsegi jõudnud kaugemale manuskriptide algpartituurist. Need on kui kinni külmanud ega suuda tungida paljunduseni kodumaiseks tarviduseks või väljapoole küündimiseks. Ja kuidas siis kujuneb nii mingi kultuuriline vähegi avaramalt pinda võttev areng!

Rääkimata pikemalt kirjastusmuredest märgime kahetsusega, et meil praegu puudub sõna otsesemas mõttes ka sümfooniaorkester. Ühe väiksema koosseisu omab „Estonia“ teater, kuid tal on see lavastuste juures niivõrd suure koormatusega raken-

datud, et muudeks üritusteks ei jatku lihtsalt enam võimalusi. Teine samasugune pisem orkester tegutseb veel Riigi Ringhäälingu käsutuses. Ka see asutis saab teenida ainult oma abonente.

Nende kahe koosseisuga täienduste kaasabil praegu toimetatakse mõningate sümfooniakontsertide andmist. Vastutajaks ja korraldajaks on „Estonia“. Ettekannete arv on kavatsustes määratud kümnele esinemisele. Tegelikuses puudub asja juures väga palju, mis lubaks seda ala võtta kuidagi tõsisemalt. Nii pole tunda sisulist programmi, vaid pigemini juhus määrab eeskavade koosseisu. Juhuslikud välisdirigendid pakuvad oma käepärasat valimikku ja ka solistid saavad vahel kohale nagu kogemata.

Need kontserdid ei käi mingi kindla aja-jaotuse järgi, ilmudes väga ebamäärases reastuses, kord pikkade pauside tagant või kobaras, vahel päris tühjaminevatel momentidel. Mõnel puhul nad kannavad aktuse-laadilist nägu, veel halvemal sattumusel aga jäävad hoopis teostamata.

Kõigele lisaks sääraseid sümfooniaorkestri kontserdid jätvad kaunis palju soovida oma mitmest liidetud koosseisu tõttu, milline asjaolu ei luba kujuneda vajalise ühtluseni. Samuti annab end tunda proovide vähesus ja ebatavaline rakendus, kus mängivad, lõpetanud opereti, peavad asuma tõsiste ning raskete ülesannete sooritamisele.

Sääraseid nõrgalgi alusel teostuvaid kontserte on niivõrd vähe, et nendega ei suudeta äratada mingit siduvat tähelepanu või huvi. Et asju korraldada mõjuvamalt, paremate kunstiliste ja kasvatustlike tulemustega ning praktilisemate aluste juures, peab loodama uus iseseisev filharmooniaorkester. Selle jaoks on ülesandeid varuks täiskoormatuseni — ja neid jääb veel paremate aegade ootusenigi.

Kõige otstarbekam on uue orkestri tegevust siduda Riigi Ringhäälingu nõuetega. See asutis ju samuti vajab hääd sümfoontilist muusikat, mida pakkuda oma abonentidele. Siin aga ühel hooil saadakse rahuldada ringhäälingu huvisid ja anda ka võimalust kuulajaskonnal jälgida ettekannet otse-

selt kontserdiruumis. Ei ükski programm poleks ülearune raadio kaudu levitamiseks, millega viidaks väärtuslikku muusikat laiemate hulkadeni. Nii ühise kasutamise teel tuleks aga asja teostamine majanduslikult kõige vähem koormav.

Meil praegu tegutseb teist aastat Kultuurfilm, kelle toodangu väljakujundamine samuti on seotud vajadusega orkestrimuusika järele. Ka neid tarvidusi saaks täita uue organisatsiooni juures. Meie suudaksime mõningal määral rahuldada isegi provintsi, esijoones Tartut kui ülikoollinna ja anda pidulikel juhtudel orkestri riiklike sündmuste pühitsemise teenistusse.

Esialgsete kaalutluste kohaselt võiksime filharmooniaorkestri kontserdilisi rakendamisi päälinna kohta talvise hooaja jooksul arvestada umbes 60—70. Jättes vahele ühe kevadise ja teise sügise puhkekuu, saaks teostada ka suvise perioodi ettekandeid. Kõik kokku on täiesti vajaline ning samuti praktiliselt läbiviidav. Selleks töötavad kaasa peagu tervel rindel muusikaorganisatsioonide silmapaistvad esindajad. Valitsuse ringides on osutatud asjale küsimusi õieti hindavat ja pooldavat suhtumist.

Siiski „Estonialt“ kerkisid ootamatult esile

erinevad soovid. Ta nimelt tahab korraldust võtta oma kätte. Sellele asutisele võlgname palju tänu rohkete kultuuriliste ürituste teostamise eest, kuid seekord ta on kaalutluse teinud liiga kitsapiirilisel ning üldiseid vajadusi mitte küllalt hindavalt. See ülepingutus, milleni tal tuleks minna oma algatustes, et annaks midagi positiivset nii asjade teostamise kvaliteedi kui vajalise kvantiteedi mõttes.

Meile siiski on tarvis iseseisvat filharmooniaorkestrit. Kui me sagedasti oleme vaudanud Soome poole ja vahel sellest ka loobunud, siis nüüd on jällegi õige otsida säält eeskuju. Soome sümfoonia muusika oma loominguosas osas on kasvanud tugevaks ühes orkestriga ning selle abil leidnud ka kergemini teed välismaadele. Meie paraku oleme nendest palju maha jäänud muusika esinduslikuma külje rakendamises. Nüüd on ülim aeg kaotusi hakata võitma.

Oma koduses käitumises aga peaksime toimima vastastikuse arusaamisega kõigil kultuurialadel, sest iga organisatsioon peab kandma väga suuri ja raskeid eriülesandeid. Niisuguse üksteise toetamise ning mõistmise juures muutub ideede teostamise töö rõõmsamaks ja palju kergemaks.

Riho Päts

(Järg.)

Käsitatud koolilaste lauluvõimeid Soomes, Eestis ja Rootsis faktilise materjali põhjal, V. Siukonen tuleb teema juure:

kooli laulmisõpetus.

Siin ta kõigepäält selgitab, kuidas suhtuvad õpilased laulmisse, võrreldes teiste ainetega. Mitmekesiste andmete põhjal Soomest, Rootsist ja isegi Saksast selgub erapooletust anonüümsest ankeedist ja käib sellest punase niidina läbi tõsiasi, et laulmine ei ole õpilasile meeldivaks õppeaineks.

Seejuures selgub, et erilise negatiivsusega suhtutakse laulmisse Soome suuremais linnades.

Koolilaste lauluvõimetest

Kokkuvõtteid V. Siukonen'i uurimustest

Andmestikust nähtub, et nooremaile, algklasside õpilasile on laulmine märksa meeldivam, ent diagramm oma allasuunduva joonega näitab, et mida vanem klass, seda eba-meeldivamaks osutub laulmisõpetus (andmed on I—IV õppeaastani).

Et mõningat võrdlusvõimalust pakkuda ka Eesti kooli suhtes (kuna V. Siukonen'i uurimuse selles osas puuduvad andmed Eesti kohta), siis märkigem siin, et 1934. a. kevadel Tallinna ja Nõmme algkoolide kuudentes klassides korraldatud ankeedi tulemuste järele kujuneb pilt laulmisõpetuse meeldivuse kohta mainitud koolides järgmiseks:

1044-st VI kl. õpilasest pidasid laulmist

- a) meeldivaks õppeaineks 333 p. + 420 t. = 753 õp. = 72%,
 b) vastumeelseks õppeaineks 48 p. + 14 t. = 62 õp. = 6%,
 c) suhtusid ükskõikselt 147 p. + 82 t. = 229 õp. = 22%.

Kui äärmustest rääkida, siis Tallinnas leidus kool, kus laulmine oli kõigile õpilastele eranditult meeldivaks õppeaineks. Vastandina sellele peab märkima, et ankeedist selgus ka teine kool, kus VI kl. õpilastest laulmist on pidanud meeldivaks ainult 10,5%, vastumeelseks 26% ja ükskõikselt on suhtunud 63,5%.

Üldiselt aga eelmainitud koolides laulmine näib olevat meeldivaks õppeaineks.

*

Et selgusele jõuda, kas on lauluhuvi tõstatav, selleks V. Siukonen on teinud katseid, õpetades mõningais eriti lauluhuvitusi klassides mõne nädala jooksul, kusjuures on püüdnud kasutada kõiki käepärast olevaid võimalusi. Sellejärele uuesti korraldatud ankeet näitab mõningal määral lauluhuvi tõusu ja sellest järeldab autor, et asja suhtes on tähtis kaal just käsitlusel ja õpetaja isikul ning ka käitumisel.

Neist asjadest rääkides V. Siukonen märgib, et hingestatud laulutund, milles õpetaja innukalt tegeleb, kisub kaasa ka õpilased. Lauldavad laulud peavad andma vaid aine ja suuna, õpetajal aga tuleb sellest elav luu luua.

Nii siis käsitlus peab olema sugestiivne — vaid selline leiab kõlapinda ja äratab õpilasis vastavaid tundeid. Õpetaja peab laulutunnis õpilastega parima kontakti leidma, vaid see on tähtsaimaks eeltingimuseks edu saavutamisel. Muidugi alati see pole kerge, sest 1) lapse maailm on väga erisugune ja vahelduv, 2) õpilased püüavad varjata oma hinge ja 3) lapse veel arenematus muusikalised võimed sallivad vaid vastavate algeliste muusikaliste seikade käsitlemist.

Rääkides lauluõpetamisest V. Siukonen mainib neljalaadset käsitlust: 1) kuulmise järele laulmine, 2) küll kuulmise järele laulmine, kuid algelise noodikasutamisega, 3) pääasjalikult noodistlaulmine, millele lisandub mõningal määral ka kuulmise järele laulmist ja 4) ainuüksi helitabamine. Tema andmetel on rakendatud ka selliseid nõudeid, mille järgi algkooli õpilane peaks kodunema helitabamises sedavõrd, et suudaks kergeid palasid iseseisvalt noodist laulda. Tegelikuses aga on helitabamisest puhtal kujul algkoolis pikkanäisi loobutud, sest mõningad andmed näitavad negatiivseid tulemusi, kuna selline õppimine oma teoreetisena laadiga osutub lastele igavaks.

Sellest järeldub, et on vaja leida niisuguseid teid, mis viivad aine lapsele lähemale, mis teda suudavad kaasa kiskuda nii, et ta tõesti võiks elada tegevusele laulutunnis.

Kuna teame, et muusika lapsele üldiselt meeldib, siis on tähtis lauluõpetamisel asjale nii läheneda, et see oma meeldivust ei kaotaks, pigem areneks ümberpöörduvalt.

Üheks haaravamaks faktoriks muusika elementidest on rütm, elav rütm — eriti veel, kui seda saab sobivais liigutuis kaasa elada. Seda võib selgeimalt tähele panna elavate laulude või laulumängude käsitamisel, kus neile reageerimine areneb vastavalt viisi hoogsusele. Sellest väljudes rütmiline käsitlus peaks evima laulmisõpetuses eriti tähtsa koha.

Mis puutub helitabamisse, siis see põhjenedes enamasti intervallide äramääramisel, peagu terveni hülgab laulu rütmika, selle muusika võimsama elamuse — ja lõputulemuseks on ebamäärane, mitte mitagi ütleb, nigel ning isegi väsitav tunne. Järeldusi tehes V. Siukonen soovib helitabamist kasutada vaid sääl, kus muusikalised eeldused on sobivad, ning ka siis vaid sel määral, et lapse loomulikud võimed ja vaimne jõud suudavad innukalt kaasa minna.

Rääkides laulu kui niisuguse harjutamisest V. Siukonen märgib, et see on füüsiliselt väsitav, seda väsitavam mida karedam on harjutus ja mida kõrgemas asendis lauldakse. Ta lisab aga, et vaimse väsimuse suurus on leeb sageli tähtsal määral ka väliseist põhjustist ja õpetajast. Kui õpetus on liig ühetasane, kuivalt-asjalik, siis tund tundub nagu matkamine kõrves, kus puuduvad oasid, — pole ime, et see väsitab. Laulu harjutamine, kus aga õpetaja oskab asju elavalt käsitada, n-ü leida oase (selleks kõlbavad tihtigi tähtsusetuina näivad seigad, aitab mõnikord vaid ainsastki sobivast sõnast), möödub rõõmsalt, kaaskiskuvalt kõigile, isegi jorutajale.

Sobivalt siinkohal märgitakse, et paaril viimasel aastakümnel on arusaamised inimese musikaalsusest suuresti muutunud. Õpetus „ebamusikaalsest“ on lõõnud kõikuma. Asi põhjenedes päämiselt psühholoogilisel vaatlusprintsiiibil, mis väidab, et leidub teisigi „musikaalseid“ kui need, kes kontserdel käivad ja kunstmuusikat naudivad. On näiteks lihtsa rahvaliku muusika nautijaid, on „jorutajaid“, kelle hääl kõlamõjule pääseb vaid siis, kui liialt ei rõhutata hingelist külge. Kõik need on omamoodi „musikaalsed“.

See uus n-ü positiivne vaatevinkel on tähelepanuväärne selles mõttes, et ta võimaldab laulmisõpetusele anda niisuguse käsituse, mis asjale vaid kõige külgselt kasuks tuleb.

Lauljate Liidu nõukogu koosolek: 4. detsembril 1938. a.

Foto Kalm

Möödudes õppemeetodist V. Siukonen eriküsimusena juhib tähelepanu ka õpetatavate laulude hääleulatusse ehk kõrgusele. Ta märgib, et mõned õpilased, kes tavalises ulatuses näivad lauluvõimetusina või „jorutajaina“, võivad sama pala siiski vabalt laulda, kui viis siirdub neile sobivasse madalamasse asendisse.

Üldiselt V. Siukonen kommenteerib inimhääle ulatuse jagunemist peamiselt kolme registrisse:

- 1) täishäääl (Vollregister, Bruststimme),
- 2) poolhäääl, mikst (Randregister, Mittelstimme),
- 3) falsett (Fistelton).

Loomulikuma ja kergeima laululaadina ta märgib täishääälset sooritust, mis kõlab madalana. Ta lisab, et poolhäääl ja falsett võimaldavad laulu küll kõrgemasse asendisse viia, kuid see nõuab erilist laulmislaadi, mida tuleb õppida, kuna see esitab antud piires mõningaid raskusi. (On teada, et Saksa koolides palju viljeldakse falsetilaulu ja sel alal on saavutatud üsna tähelepandivaid tagajärgi, kuigi falsetihäääl oma

kvaliteedilt jätab soovida). Soomes on häälemoodustamise alal uurimistöid korraldanud prof. Heikki Klemetti. Viimase järgi „g“ võib tulla täiesti üldiselt tarvitatavaks; seejuures „h⁴“ tuleb poistel veel hõlpsasti, kuid „c²“ võib juba mõnelele raskusi tekitada ja „d²“ on poistele vaid võimaluse korral tarvitatav. Nii prof. H. Klemetti järgi loomulik hääleulatus piirdub „g—c²“. Seejuures ta ei soovita laulu harjutada alaliselt ühes ja samas helistikus, vaid seda muuta ning harjutamisel kasutada esitushelistikust madalamat ulatust, mis lubab lauljail kõiki häälelisi võimalusi rakendada.

V. Siukonen'i uurimuse järgi Soomes, Rootsis ja Eestis selgub, et häälekõrguse piirid ulatuvad kaugeimale Eesti lastel:

Soomes	71,0%
Rootsis	84,6%
Eestis	87,3%

Samuti hääle madalamad piirid ulatuvad kaugeimale just Eesti lastel:

Soomes	77,1%
Rootsis	88,4%
Eestis	88,5%

Tavalised kõrgeimad toonid ulatuvad Eestis kuni „b²—h²“ ja madalamad kuni „a—as“.

Üldise lõputulemusena sellest võrdlusest selgub, et hääleulatus on seda suurem, mida kõrgem on lauluvõime.

*

Et ülesäetud küsimust põhjalikkusega käsitada, V. Siukonen juurdleb ka probleemi kallal:

ons musikaalsusel ja üldisel intelligentsil ka omavahelisi kokkupuute punkte?

Mitmed uurijad (näiteks Schüssler ja Stumpf) väidavad faktiliste andmete põhjal, et musikaalsed õpilased on tööedukuselt üldiselt paremad kui ebumusikaalsed. Kuid leidub neidki teadlasi, kes selle väitega ei nõustu (Binet, Tumlriz) ja kinnitavad, et sageli muusikalised võimed puuduvad just selliseil, kes teistes võimetes on eriliselt intelligentsed, lisades, et musikaalsus osutub sobivaks küll fantaasiatöminguis, kuid abstraktseis soorituis selle pole nii suur täähtsus.

V. Siukonen'i ankeet lauluvõimetute õpilaste seas teadusainete edukuse selgitamisel, võrreldes sakslaste poolt normaalõpilaste hulgas korraldatud ankeediga, annab tulemuse saksa kasuks.

Siiski see küsimus on veel lõplikult selgitamata, nii mõneski suhtes vaieldav.

Tulles küsimuse juure kodustest mõjutustest

V. Siukonen märgib, et imikus veel uinuvad need muusikalised ihad, mis vanemad talle on pärandanud. Need ärkavad alles siis, kui esialgu lapsele antakse muusikat kuulata, sellele järgnevalt teda õpetatakse laulma ja hiljem isegi mängima. On ju üldtuntud tõsiasi, et laul või muusika sageli äratab elavaks jõuks inimeses veel uinuvad tunded. See rikastab inimhinge uute elamustega. Näit. hällilaulu ajal laps küll magab, aga laulu kuuldes temasse imbub selliseid elamusi, mis aja-jooksul arenevad erilisteks elamusteks ja sellele tundmusele baseerubki vastav sooritus. Nii laps juba hällis kogub tulevaste elamuste ainet. Sellest järgneb, et kodustel oludel on vastavas mõttes suur tähtsus.

Nüüd tekib muidugi küsimus, millised on muusikalises mõttes üldised kodused olud?

Walter Howard oma kirjutises „Was ist Musik und was kann sie uns sein?“ annab ilmeka pildi sakslaste oludest selles suhtes. Ta väidab, et kodumuusikat enam ei viljeleta, st. et kodudes muusikat enam ei esitata, vaid ainult harjutatakse — ja harjutamine tähendavat esitamist väljaspool

kodu. V. Siukonen märgib selle väite liig kurjustavana, sest kas harjutatakse kodus palju või vähe, ometi sääal harjutatakse iseendale, ei muile. Kuid täbaram on lugu sellepõolest, et igavushetkeil keeratakse vaid raadionupust või pannakse pöörlema heliplaat ja muusika tuleb palju hõlpsamini. Asi oleks ju kõigiti korras, kuid me ei tohiks unustada, et 1) see on masinmuusika, millel puudub inimlik, isikupärane pitsat, 2) see on sageli vaid ajaviite muusika, rohkem mürategemiseks kui hingeliseks rikastuseks, ja 3) see on enamasti võõras, ei oma kodu toode.

Märgitakse veel, et kui kehakultuuri alal on tehtud viimasel ajal tähtsat selgitustööd ja sellele lapse kasvatuses kindel koht antud, siis hingelisele kasvatusele, mille üheks tähtsaks lüliks on just muusika, ei ole saadud veel osutada sellise vältimatu tarbe tähtsust. Meil puudub koguni lastelaulu traditsiooni.

*

Nagu eespool nägime, V. Siukonen oma uurimuses tõi huvitava faktina asjaolu, et lapse kooliaegses muusikalises arenemises tekib teatud momendil pisike tagasimineku ja nimelt mõni aeg enne häälemurde järku, igatahes siis, kui häälemurde füsioloogiline protsess ei ole veel suundunud tegelikkuseni. Sellest järgneb, et see toimub puhtpsühholoogilisel alusel. Mõningad andmed aga näitavad, et õpilase lauluvõime arenemine kestab edasi veel kooliaja lõppedeski. Kui hääleline taandumisajajärk on lõppenud, füsioloogilised ja psühholoogilised põhjused eemaldunud ning häälemurdegi ajastu on möödunud, siis järgneb esteetilise taju ärkamine ja arenemine — kogu vaimlise maailma kauniks muutumine. Sellega ühtub ka muusikaliste arusaamiste uus ärkamine ja tõusuag. Seejuures väljaspoolsed ilmutused pääsevad juba kasvava innu ja tõusva algatusvõime abil noore inimese elamusi kuldama — kui selleks vaid võimalusi antakse.

*

Oma uurimuse lõpusõnas V. Siukonen käsitleb veel üldiselt lauluvõimet ühe või teise rahvuse juures, tõmmates mõningaid roobasjooni. Tähtsa kõha ta annab sugu- põlvede muusikalisele pärandusele. Nii ta seletab sakslaste muusikaliste võimete kõrget tasapinda igavana muusikakultuuriga. Ilmeka näitena ta toob tähelepaneku Dresdeni Seminari harjutuskoolist, kus õpilased sooritasid sellist rasket ja keerukat noodistlaulmist, et aina imestu. Kui aga õpetajaga vesteldes küsimus on tekkinud käsitlusest, siis õpetaja vastanud, et sääal polevat mingit erilist käsitlust — ta vaid

Pühakoda lumes ja päikeses viib mõtted jõuludele

ergutavat poisse noodist laulma ja need laulavad. Nii siis vanade muusikakultuuriliste traditsioonidega maad võivad oma lastele esi-isadelt pärandada verre sajan- deid väldanud harjutuste tulemusi. V. Siukonen ei jäta mainimata ka Soome ja Eesti rahvalaulu igivana traditsioone, mis tohtinuksid samuti soodsalt mõjutada nüüdisaja laste lauluvõimeid. Siin aga leiab ta, et eriti Soomes laste otsekohene osavõtt muusikaharrastusist on jäänud väheseks.

Erilise võrdluse alla võtab V. Siukonen rahvakultuuri mõttes Eesti ja Soome olud, milles on palju ühist — 1) rahvusliku ärkamise hilisus, 2) kunstmuusika vähenõudlikkus ja selle kõrval rahvalaulu üldisus ning 3) luterliku kirikulaulu mõjutused.

Autor väidab, et kõigil neil asjul on kummalgi maal eripiirid, mis teevad muusika seisukoha Eestis teiseks kui Soomes. Eestlased olevat võtnud rahvuskultuuri suundades teised vaatekohad kui soomlased. Eesti olevat muusikaharrastuses rahvakultuuri maa, Soome aga püüab kunstmuusikas rahvusvahelistele seisukohtadele.

Kuid mis on Soome laulupeod Eesti laulu- pidude kõrval — küsib autor. Soomes esi- neb 4.000 osavõtjat, Eestis — ligemale 20.000. Soomes laulupidu suudab kokku tõmmata 20.000 kuulajat, Eestis aga 120.000. Eestis on laulupidu rahvusvaimne vajadus, Soomes enim kultuuriline ettevõte. Ja Eesti algkooli parem laulutasegi võivat osalt seletatav olla eesti rahvusliku muusi- kaharrastuse suuna abil. Ka rahva iseloom olevat kaasarääkiv. Eestlased on soomlaste kõrval otsekohesemad ja rõõmsamad, suu räägib kergesti seda, mis hinges liigub ja sama kergesti see peegeldub eestlase laulus.

Üldkokkuvõttena rahva muusikalise tase- me põhjaks tuuakse siis 1) sugupõlvete muusikaline pärandus, 2) üldine rahvuslik ja muu haridus, mille eripiiridest oleleb ta- seme ulatus, 3) üldine ja eriti laste muusi- kaharrastus ja 4) rahva iseloom.

Igal juhul kõnesolev uurimus oma ak- tuaalsete materjalidega, huvitava käsitluse- ga ja selgejooneliste vaatekohtadega tohiks pakkuda meiegi muusikaõpetajaskonnale nii mõningaidki toetuspunkte töö teadli- kuks ja otstarbekaks korraldamiseks.

Seletusi möödunud XI üldlaulupeo aruande juure

XI üldlaulupidu on likvideeritud: laulupeo aruanne on nõukogu poolt läbi vaadatud ja kinnitatud.

Laulupeo aruanne, see on suure pidustuse reaalne, maine pale. Ta näitab neid võimalusi, milliste varal meil on tulnud „suuri asju korda saata“.

Kui meie oma seitsme ja poole miljoni sendiga tasakaalus olevat aruannet võrdleme välismaiste suurpidustuste (olümpiaadid, sokolimängud, laskevõistlused, maleturniirid, ka naabrite lõikuspühad j.m.) aruannetega, kus tavaliselt on tegu meie rahas sadade miljonite sentidega, siis saame mulje, et oleme üsna pisikesed!

Kui aga võrdleme nende pisikeste võimaluste piirides saavutatud moraalseid tulemusi, siis ei tohiks meie mitte häbeneda, — oleme saavutanud rohkem kui mõnigi teine rahvus või riik oma sajamiljoniliste kulude juures.

On suur naiivsus uskuda, et väikeste rahadega võidaks korraldada suuri pidustusi. On aga veel suurem naiivsus uskuda, et pidustuste tulud üksipäini peaksid katma kulud. Jah, see oleks võimalik siis, kui oma laulupidusid korraldaksime mingite kokkutulekutenah rohelistes, ilma vastava lavata, istepinkideta, eelproovideta, tegelasile korterite pakumata.

Toome allpool möödunud laulupeo aruande, et igaljuhul võimalus oleks isiklikult veenduda, milliseid kulusid üks kui teine ala nõuab:

Alade nimetus	Kulud		Tulud	
	Belarv.	Tegelik.	Belarv.	Tegelik.
Juht	2500.—	2401.23	5700.—	5125.33
Mälestusmärk	783.—	1159.77	2100.—	3055.70
Mälestuslipukesed	300.—	478.20	1200.—	486.32
Bürookulud	7800.—	0614.00	—	—
Korterid	5250.—	5917.52	400.—	398.—
Propaganda	5700.—	5736.58	—	133.80
Sõit, rongkäik, kord	2550.—	1427.12	500.—	—
Väljak ja ehitused	33430.—	29259.13	9200.—	35.—
Muusikaline eeltöö	5850.—	5847.23	900.—	1704.73
Ettekanded tegelasile	1000.—	1527.50	200.—	182.89
Mitmed kulud-tulud	6473.—	8252.43	43200.—	46907.38
Kulud-tulud 1938.-ni		7814.—		18476.87
		76428.77		76505.82

Kuna osa üritusi, mis eelarves ette nähtud, jäi teostamata, osa aga tuli juure, siis eelarve summad on toodud siin sisulise vastavuse järgi.

Mis puutub sellesse, et laulupeo aruanne

võidi esitada kinnitamiseks alles neli kuud pääle laulupidu, siis on põhjuseks asjaolu, et mõneski kulus ja tulus tuli selgust otsida suurte pingutustega. Olgu siinkohal avalikult märgitud, et mõnedki kultuurilised asutised ja isikud näivad üldlaulupidusid pidavat suurteks rahajagamisteks, mispuhul igauks nõudku niipalju kui oskab. Nõudmiste ja mittemaksmiste lahendamiseks kulus L. Liidu juhatusel palju energiat ja pingutust. Mõni neist asjaarutusist on jõudnud otsaga kohtusaali, mõni lahendati enne kohtusse jõudmist tänu juhatusliikmete ja advokaatide energilisusele ja püüdlusele, — mõneski asjas on tulnud Lauljate Liidul kibedusega jääda kaotaja ossa.

Ka tuleb märkida, et aruande revideerimine oli põhjalik ja igaülgne. Haridusministeeriumi ja Lauljate Liidu revisjonikomisjoni liikmed istusid 11. koosolekul, et üksikasjaliselt läbi vaadata ligemale 3.500 arvet, nende sissekandeid kahte žurnaali, eriraamatutesse ning võrrelda neid eelarvega ja tehtud otsustega. Loomulikult nõudis see aega.

Peatugem siinkohal aruande mõne üksik- asja juures, mis vajavad selgitamist.

Laulupeo juhi väljaandmisest on saavutatud kokkuvõtteid ligemale Kr. 100.— ja vähemkulutusi tehtud ligemale Kr. 575.—. Võrreldes X üldlaulupeoga, on juht nõudnud kulusid vähem Kr. 325.— ja annud tulu enam Kr. 100.—.

Kokkuvõtteid oleks olnud suurem, kui mitte eelarve koostamise ajast alates trükitööde hinnad poleksid tõusnud. Kulude vähendamise huvides ei võetud eritoimetajat, vaid töö sooritas L. Liidu büroo, mis aga bürood tublisti üle koormas ning mille tõttu ka juhi juures ilmnes mõni puudus.

Kindlasti laulupeo juht ei olnud luksusväljaanne. Kui arvestada juhi suurt tiraaži, siis on vajaline kulude katteks hankida kuu- lutusi ja teos trükkida odavale paberile. Vähemalt sel alal ei tohiks lubatav olla juuremaks.

Laulupeo mälestusmärk on nõudnud enamikulu ligemale Kr. 1000.—. Enamikulu oli tingitud sellest, et korraldati märgikavandite võistlus suuremate ahihindadega kui algul oli ette nähtud, väljudes mõttest, et suuremate ahihindade puhul saadakse ka paremaid kavandeid. Enamtulu saadi sellest, et esmakordselt lubati laulupeo märki müüa ka tänavail, mistõttu läbimüük oli täieline.

Laulupeo mälestuslipukesed olid tarvitusel esmakordselt. Nad pakkusid väga kaunist pilti, eriti laululaval lauljate poolt lehvitatuna. Kahjuks aga nende majanduslik külg ei õnnestunud sel määral kui eelarves oli ette nähtud. Põhjus oli väga lihtne: teised väljajanded tegid konkurentsi. Poisikesed ei hoolinud palju nende müügist, kuna vahetuse, võrreldes juhtide ja märkidega, oli märksa väiksem.

Laulupeo bürookulud näitavad eelarvega võrreldes kokkuhoidu ligi Kr. 1200.— suuruses. Eriti suur aga on kokkuhoid eelmiste laulupidudega kõrvutatuna, — nimelt poole võrra. Siin igatahes on mindud kokkuhoiuga viimase piirini ning kaugemale ei ole enam võimalik minna. Juba nüüdki oli büroo sõna tõsisel mõttes kuude viisi sedavõrd tööga üle koormatud, et vaevalt jäi aega söömiseks ja magamiseks.

Tegelaste korterikorraldus on nõudnud enamikku umbes Kr. 700.—, mis oli tingitud sellest, et suurendati igale tegelasele allapan-davate õlgede kvantumit.

Propaganda kulud on jäänud eelarve piiridesse, on aga saadud ka tulusid, mida eelarves ei olnud ette nähtud, nimelt kuulutuste arvel.

Kõige suuremat kulu on nõudnud, nagu alati, Lauluväljak. Tegelikud kulud olid veelgi suuremad kui aruandest nähtub. Need vähenesid seetõttu, et võeti üles juureehituste väärtust üle Kr. 11.000 ulatuses, mis jääb järgmistele laulupidude arvele, sest ehitused ei ole ju määratud vaid üheks laulupeoks. See ehituste ülevõtt varandusena sai võimalikuks tänu riigi toetusele, mis aga esialgu on antud laenu ja seetõttu tuleb näidata aastaaruande bilansis.

Õieti peaksid väljakuga seoses olevad kulud olema veelgi suuremad, sest laulupeo arvele oleks tulnud võtta ka need kulud, mis on tekkinud 5-aastaselt vaheajal ja neid on igal aastal keskmiselt olnud Kr. 1500.—. Need aga on Lauljate Liit katnud oma pisikeste toetuste arvelt aastaaruande korras.

Laekumata jäid ka loodetud tulud Lauluväljakust. Kõigepäält ei saadud toetust laevaisese poodiumi ehitamiseks eraldi. Teiseks jäi ära pingilaudade müügist loodetud tulu, kuna ettevõtja ehitas pingid oma materjalist, mis ka majanduslikult oli kasulik.

Mis puutub pääsmete müügitulusse, (aruandes näidatud mitmete tulude all, vastavalt raamatupidamise eriarvele), siis on seda olnud Kr. 37.484.85. Kolmel päeval kokku on külastanud laulupidu 64.590 maksulist kuulajat. Võrreldes eelmise üldlaulupeoga on müügitulu paarisaja krooni võrra vähem, kuid publiku arv on varem ligemale 17.000

isiku võrra. Mulje, nagu oleks möödunud laulupeol olnud eriti rohkesti publikut, tekis sellest, et kõik pääsmed müüdi vaid istekohtadele ja seepärast kogu väljak oli inimestega kattunud, kuna varem laulupidudel paljud ostsid seisupääsmed ja jalutasid ringi.

Eriti arvestades asjaolu, et kõik pääsmed olid istekohtadele, oleks võinud pääsmete hinnad olla kõrgemad. Kui võrdleme laulupeo pääsmete hindu näiteks spordivõistluste ja kino hindadega, siis esimeste odavamus ei tohiks olla põhjendatud.

Laulupeo einelaud, milline oli välja renditud, tekitas palju nurinat. Ettevõtja ei olnud arvestanud kõigi oludega ning ei suutnud asja tarvilises ulatuses läbi viia. Eriti suuri raskusi tekitas temal sobiva personaali leidmine, kuna vilunud teenijad pidustuste tõttu olid kõikjal ametis ning tuli katsuda läbi ajada juhusliku elemendiga. Nii muutus võimatuks kõigi müüjate kontrollimine ning seetõttu viimased ka kasutasid juhist ja küsisid toitainete eest hinda, mis meeldis.

Kuna lepingu rikkumine oli mitmete juhiste läbi tõestatud, siis otsustas L. Liidu juhatus konfiskeerida einelaua tagatise Kr. 1000.—, mis aga muidugi sündinut ei teinud häaks.

Kahjuks puudub meil organisatsioon, kes masside toilitustamise kõigiti ladusalt läbi viiks. Ka Naiskodukaitsega, kelle korraldada olid toilituspunktid öökorterites ja väliskooride toilitustamine, ei tulnud Lauljate Liit toime sekeldusteta.

Lõpukujul aruanne näitab ülejääki Kr. 77.50, ühes arvatud ka toetused ja tulud-kulud eelmistest aastatest, mis nõukogu poolt varem vastu võetud ja avalikult teatavaks tehtud ning millega juures seetõttu ei tarvitse eraldi peatuda.

Jälle on üks suur muusikaüritus teostatud, — teostatud ainelise hädapärase ots-otsaga kokkutulekuga. Kui tahame laulupidusid korraldada veelgi suurejoonelisemalt, veelgi kaunimalt ja — eelkõige — paremini, siis on kulude osa suurenenine paratamatu, tulude suurenemiseks aga ei näi enam olevat nime-tamisväärsed võimalusi.

„Juba ammusest ajast on helide vood voolanud kahe laia jõena; neid nimetatakse: kunstmuusikaks ja rahvamuusikaks. Kummalgi jõel ujub elegantseid purjekaid ja lihtlabaseid veolotje. Mis iial kunstmuusika vetel tantsiskelnud, on aga alati põlglikult vaadanud tõistre jõe poole. Kõige labasemadki lodjamehed kunstmuusikajõelt on end arvanud taevani kõrgemaks rahvamuusikajõe nooblimate purjetajaist. Nagu oleks asi veest — mitte aga just sõidukist!“

W. Moellendorff.

Arutlusi filharmooniaorkestri küsimuse ümber

K. Leichter korduvalt kurjustab „Kunsti ja Kirjanduse“ veergudel filharmooniaorkestri suviste esinemiste üle. Ühes oma kirjutises („K. ja K.“ nr. 42) ta veelkord paljastab neid puudusi, mis ilmnudid suvekontsertide juures ning esitab — vägagi põhjendatuid ja vaidlematuid teoreetilisi tõekspidamisi selle kohta, milline üks filharmooniline ansambel õieti peab olema. Ta leiab, et „meie orkestrantidel sümfoonilise muusika tõlgitsemiseks puudub vajaline orkestrikool, mis on paratamatuks eeltingimuseks, et võida rahuldada orkestraalse stiili kõige vajalikemaid väljenduslikke nõudeid.“ Ja edasi: „sümfoonilise ansambli juhtimine peaks minema läbinisti kultuursete ja väljakujunenud kunstiliste võimetega inimeste kätte“.

Kui ma „Muusikalehe“ septembrikuu numbris sama probleemi kohta lühidalt sõna võtsin ja lähenesin sellele praktilisuse seisukohalt, siis ei saa ma nüüd mõista milkombel minu kirjutisest võib välja lugeda, nagu väitnuksin ma, „et orkester andis reaalseid (minu sõrendus) tulemusi, mis vist küll tahab viidata ka edasi viivaile kunstilistele saavutustele“. — See „vist küll“ tundub aga olevat ilmselt artikli autori vaba mõttelennu vill. Maitseasi: üks otsekohe laida b, teine ei kiida! Üks konstateerib puudusi, teine püüab selgitada, millest need puudused tekivad. See pisikene stiililine lahkiminek ei tohiks küll igal juhul põhjustada konfliktit ja üleolevat suhtumist: „läbinisti kultuurne“ inimene ei tarvi suurimategi mõtete lahkiminemise puhul teisitimõtleja kohta tiitlit „keegi“, kui viimane esineb täie nime all. Aga seegi vist on maitse- ja stiilküsimus!

Kuna filharmoonia probleemi kohta nii või teisiti leidub elavat sõnavõttu, poleks ülearune — ilma et laskuda polemikasse — veelkordselt peatuda nende puhtpraktiliste tegurite juures, mis tingivad skepsist, pettumust kunstilise edu suunas.

Siin kõige esmalt ansambli nimetus — filharmooniaorkester. See tundub jah üleapakkumisenä. Kuigi kohtulikult ses asjas kedagi vastutusele võtta ei saa, sest mõiste oma leksikaalses — geneetilises tähenduses jääb üsna süütuks ega ilmuta ta mingeid vihjeid võimuharanguks, lubamatuks aristokraatitsemiseks. Filharmoonia — armastus helikunsti vastu (või veelgi täpemas tõlgitsuses armastus kauniskõlavuse vas-

tu) — selles pole ju midagi kurja ega hooplevat! Ometi teiselt poolt tuleb arvestada ka tava. Mõistame ju filharmoonia all interpreteeriva muusika tippsaavutisi, seepärast pole kombeline seda nime kurjasti tarvitada. Tõepoolest oluks parem, kui filharmooniaorkester loobunuks kõlavast nimetusest ja leppinuks vähem pretendeeriva nimega: kontsertorkester, suveorkester. Siis poleks mingisuguseid riidlemisi tulnud. Aga ometi peaks mõistma näilisi vääratusi kaugemalelatuva pilguga: meie olud senini pole võimaldanud alatise kontsertansambli moodustumist; kui nüüd siin rajatakse alusmüüri, siis peab ikkagi vist andestama reklaami. Peaks mõistma ka seda, et esimene katse kunagi ei rahulda täiel määral. Alul läheb energia mitte sinna, kust ootavad rabavaid tulemusi eksalteeritud kunstientusiastid (eks seda oleme ju kõik!), vaid hoopiski proosalisemale ülesandele — tõsioludega, kandepinnaga, väljakujunenud struktuuriga, tegeliku olukorraga arvestamiseks, organiseerimiseks.

Küllap võib loota siis ajajooksul kunstilist edugi, kui seeme on külvatud ja idee suurte pingutustega saanud tõsiasjaks. (Siin vist ongi need „reaalsed“ tulemused, mida märkin eelpool, sest tõepoolest oleme kaugemale jõudnud paljalt unistustist ja saime tõeliselt enda päälinna suvemuusika, mis senini puudus. Kas ta oli ideaalne ja 100%-selt kunstinõudeid rahuldav, jäägu alul „kahe silma vahele“. Rõhutame: alul!

Kahjuks teostus tuleproov ebasoodsais tingimusi. Kvalifitseeritud orkestrijõud olid varakult reserveeritud kuurortidesse ja „filharmoonia“, pidi leppima eliidi ülejäägiga (keda siin süüdistada?). Kuna finantseerimise suund jäi ülemäära kaua ebaselgeks ja lõplik otsus teostus, võib öelda, üheteistkümnendal tunnil, polnud asja algatajail enam kuidagi võimalik rakendada uudsesse ettevõttesse ainult tugevamaid orkestrante. Olude sunnil tuli leppida nii siis mõningategi lünkadega koosseisus.

Neid ja veel muidki lünki märkas igaüks, kes vähegi orkestrimuusikat tunneb. Kuid kas tarvitseb neid suure kella külge siduda ja ajakirjanduse kaudu väga innukasti üldsusele teatavaks teha? Ning mida siis sellega õieti saavutatakse? Eks seda, et korraldajate tööind väheneb, asjaosalised kunstnikud tunnevad end solvatuna ja need, kellest oleneb

finantseerimine, jäävad mõtlema, kas maksabki sellist vähekultuurset üritust aineliselt toetada. Oma ajal, kui loodi Kultuurkapital, tekitas see kohutavat poleemikat. Üks süüdistas teist, teine kolmandat, kolmas neljandat ja neljas esimest. Et summade jagamine toimub onupoliitilisel alusel, et miks see sai rohkem kui teine ja miks kolmas üldsegi ei saanud. Niisugune karunaha jagamine tekitas seltskonnas mulje: oleks parem, kui Kultuurkapitali üldsegi poleks. Ja ega ei puudunudki palju, et Kultuurkapitali ideele oleks antud surmaotsus. Ainult tänu kainele mõistusele jäi see hädavajaline kultuuriline asutus edasi eksisteerima — kunsti ja kunstnike õnneks.

Kas see kaine meel ka filharmooniaorkestri asutamise puhul kaineks jääb, seda näitab tulevik. Nii palju tohib aga siiski järeldada: kui üht kunstilist ettevõtet juba eoses kunstnikud ise hakkavad maha tegema, siis pole see muud kui seemnepuu saagimine.

Kui ma oma eelmises kirjutises esile tõin neid raskusi, milledega paratamatult peab arvestama igaüks, kes arvustavalt tahab sõna võtta vabaõhu muusika kohta, ei teinud ma seda tagamõttega kedagi kaitsta ja vabandavaid põhjusi tuua. Ma vaid nentisin tõsiasja ja rõhutan jällegi: sümfoonilist muusikat võib eduga teha ainult kontsertsaalis. Toodagu maailma parim filharmooniaorkester ja pandagu see esinema Kadrioru kõlakotta (oletame, et mahub sinna) — ning tulemus on üllatav: kunstiline tase alaneb vähemalt 30% võrra!

Kuid siirdugem edasi meie orkestrikultuuri üldise taseme juure. Viimased aastad korduvalt toovad näiteid selle kohta, et meie instrumentalistide tehnilised võimed pole kaugeltki halvustamist vääriavad. Vastupidi, rahvusvahelistel instrumentalistide (viulda-jate) võistlustel oleme ikka pääsenud kui mitte esimesele, siis igatahes hinnatavale kohale. Ja ometi — nagu täiesti õieti märgib K. Leichter — puudub meil alles tõeline ning põhjalik orkestrikool. Seda asjaolu võime esijoones vabandada meie orkestrikultuuri lühikekse eaga. Ammuks see oli, kui orkestrimuusikat tegid dilettandid ning praegugi pole me veel jõudnud kõikjal professionalismini. Muusika- ja lauluarmastaja rahvana, nagu end ise nimetame, korraldame muusikalisi üritusi üsna ohtrasti. Kvalifitseeritud jõududest tuleb niiviisi puudus, mille tagajärjel võime paljudes orkestrites vahet teha tugevamate ja nõrgemate orkestrantide vahel. Tõeline orkestrikultuur aga ei tunne üldse mingisuguseid „nõrgemaid“ kõik asjaosalised on ainult tugevad. Millal jõuame meiega nii kaugelt,

on raske ennustada, võime aga rahuldustundega konstateerida püsivat edu sel alal.

Kui peatuda meie esindusorkestri juures, siis õige mitmed välisdirigendid on annud tema kohta vägagi hindava, koguni ülistavagi otsuse. Võttes nendest hinnangulist külalisviisakuse arvele kuuluva osa maha, jääb järele ikkagi enam kui rahuldav tõeline olukord, tõeline tase. Meie kõik oleme võinud tähele panna, kuis mõne üksiku välisdirigendi juhtimisel orkester on esinenud, et teda ära tundagi ei võinud. Näiliselt osutub eeskätt juhataja selleks komponendiks, kes asja edasi viib. Selles teadmises mõnigi noor — dirigendi kutsele valmistuv — helikunstnik on jõudu mööda end püüdnud välismaa kuulsate juhatajate juures täiendada, kuid ükski neist pole olnud aineliselt nii jõukas, et säält midagi põhjalikumalt omandada. Nõuab ju see aastaid!

Lähenegem lõpuks sellele kõige olulisemale, mis meie sümfoonilist kultuuri seni on pidurdanud, mille edasikestmisel me kunagi ei jõua kõrge orkestrikoolini, antagu siin aega kas või tuhat aastat ja toodagu meid õpetama geniaalsemaid dirigendid. See oluline oleks: kehtiv korralduslik struktuur.

Olukord osutub hetkel järgmiseks. Orkestrantide paremik on värvatud „Estonia“ teatrisse ja Riigi Ringhäälingusse. Neil on sääl oma kindel ülesanne ja päevatöö. Kui nüüd tahetakse korraldada sümfooniakontserti, varutakse niisugune aeg, mil mõlemad orkestrid on vabad, kutsutakse kaasa ka „halturistid“ ning alustatakse proovidega. (Vahemärge: Kas meie esindusorkestri puhul võime kõneleda eespool tähendatud „parematest“ ja „halvematest“ mängijatest? Näib nii. Peab arvama, et esimese grupi moodustavad „Estonia“ ja Riigi Ringhäälingu mehed, teise „halturistid“. Ja, üldse, mis asjamehed need „halturistid“ on? Kas kunstilised hädatõelised või töötud kunstnikud, keda võib hästi odava raha eest kasutada? Kui nad on paljalt dekoratsiooniks, siis pole neid üldse vaja, sest keda me ikka petame. On nad aga — seda tahame loota — kunstiliselt sama võimelised kui teisedki sümfooniaorkestri liikmed, siis miks peavad nad ikka ja alati olema vaid lisajõud? Lisajõud — neid tarvitatakse ju harukordsetel puhkudel. Meie aga teame, et neid lisajõude rakendatakse igas kontserdis. Järelikult meil on tegu tragikoomilisel kombel üsna veidra mõistega „professionaalseist lisajõududest!“).

Nii siis alustatakse proovidega — orkestriga, mis koosneb kolmest erinevast üksusest, igaüks neist harjunud oma erinevate traditsioonidega ja stiiliga. Selle juures toimub töö tõlpimuse tähe all,

Juhan Simmi juubelilt

JUHAN SIMM
oma abikaasa ja lastega

4. detsembril tähistati Tartus, Saksa teatri ruumes meie paljukordse laulupidude üldjuhi, meie tunnustatud ning armastatud helilooja ja koorijuhi ning „Vanemuise“ teenedirigendi Juhan Simmi mitmekordset juubelit.

Maestro Juhan Simm võib uhkusega ja rahuldustundega tagasi vaadata oma 35-aastasele tegevusele heliloojana ja koorijuhina ning 30-aastasele tegevusele „Vanemuise“ teenedirigendi, samuti üldlaulupidude juhina.

Teenedirigendi muusikamehe aupäeva tähistati tuluõhtuga. Eeskavasse oli juubilar valinud laulumängu „Kosjasõit“, mille tekst on A. Kitzberg'ilt, muusika aga juubilari enese oma. Etendus mõõdus hää tujuga ning hooga täiskiilutud saali ees. Oli ju ilmunud kohale Tartu seltskond seekord õige suurearvuliselt, samuti hulk muusikasõpru, kelle sooviks oli elada kaasa oma armastatud ja austatud maestro suurpäevale, ühtlasi seega püüda veidigi temale tasuda oma auvõlga.

Pärast viimast vaatust algas õhtu pühvi- ja tulipunkt: austuseavaldused juubilarile. Näitelavale oli kogunenud arvurikas „Vanemuise“ pere, tervitades maestrot lauluga. Dir. O. Aloe oma sõnavõtus märkis lühidalt Juhan Simmi teenedirigendi muusika- ja teatrielus ning palus juubilari dirigendipuldilt lavale. Elavad kiiduavaldused, mis juubilari lavale ilmumist saatsid, ei tahtnud ega tahtnud lõppeda.

Tervituste sarja avas Haridusministri ja ministeeriumi nimel prof. Vasar, andes ühes tervitustega juubilarile üle autasuna Vabariigi Presidendi poolt Kr. 2000.—

Järgmisena tervitas juubilari Tartu linna-pää kindral A. Tõnisson, kes mürisevate kiiduavalduste saatel tegi teatavaks, et Tartu linna poolt kingitakse Juhan Simmile Tamme linnaosas 1800-ruutmeetri suurune ehituskruunt.

Tartu seltskonna nimel kõneles dr. V. Sumburg, andes ühtlasi lubaduse, et krun-

kunstiinnu asemel vaatavad inimesed kella ja ootavad proovi lõppu, sest ühtesid ootab õhtul mikrofon, teisi ooper. Niisuguste töötajate juures asub siis pühapäeva õhtul kell 8 sümfooniaorkester kontsertsaali podiumile, „Estonia“ grupp enne seda olles vajalike inspiratsioonide ja kunstierksust ammutanud päevast, sümfooniakontserdi eel toimunud operefietendusest.

Peaks olema ilmne, säärane olukord ei võimalda tõsiselt tööd ja edusamme sümfooni- lise ala arengus. Siin peab teostuma pööre, varem või hiljem. Peame saama alatise kontsertorkestri, kelle ülesandeks oleks ainult sümfooni- lise ala, kes võiks kogu oma energia pühendada sellele kõrgele kunstiliigile. Peame jõudma tõelise Filharmooniani.

Prof. Vasar
juubilar
J. Simmi
tervitamas

dile ehitatakse Tartu seltskonna poolt Juhan Simmile maja. Edasi järgnesid tervitused, mitmed käsikäes ümbrike andmisega, järgmistelt organisatsioonidelt ja isikuilt: Eesti Lauljate Liidu nimel tervitas helilooja R. Ritsing, „Vanemuise“ Muusika Osakonna poolt E. Öunapuu, Akadeemilise Meeskoori nimel Alev, Tallinna Meestelaulu Seltsi esinädajana T. Mutso, „Vanemuise“ pere nimel tervitas juubilarite teeneline näitleja J. Pöder, andes üle kingiks kauni ja suure vaiba. Hulk tervitusi oli saanud ka telegraafiteel, neid oli üle poolesaja. Tervitajate hulgas oli ka pääminister K. Eenpalu.

Tervituste lõppedes tänas juubilar kõnelejad lühidalt, lausudes muu hulgas: „Ei tunne end selle austamise väärilisena — aga

kui jõudu on, püüan edaspidi kõik teha, et anda seda, mida minult loodetakse.“

Lõpuks tervitas „Vanemuise“ seltsi poolt dr. H. Paris, tänades ühtlasi kõiki juubelist osavõtjaid.

Aktuse lõppedes siirdusid juubilar ja külalised Saksa teatrist „Vanemuisesse“ koosviibimisele, millest võttis osa ligi 100 isikut, nende hulgas suurel arvul „Vanemuise“ pere. Siingi jätkusid veel tervitused ja kõned ülevas meeleolus, kuni kesköö paiku meeldiva üllatusena ilmus „Vanemuisesse“ üle poolesaja laulumehed Tartu Meestelaulu Seltsist tooma tervitusi armastatud maestrole J. Simmile. Meeskoor laulis „Oma saare“ ja „Mulgimaa“. Tervitussõnu ütles abiesimees abikomissar Haugas.

Tartu Meestelaulu Selts 15-aastane

Tartu Meestelaulu Seltsi 15-da aastapäeva pühitsemine 27. nov. s. a. algas piduliku aktusega „Vanemuise“ kontsertsaalis kell 4 p.l.

Pidulik aktus algas Seltsi esimehe K. Veidenbaum'i avasõnadega. Oma sõnavõtu puudutas seltsi esimees seltsi möödunud 15-aasta tegevust, millest selgus mõndagi huvita-

vat. Kui seltsi esimesel tegevusaastal oli liikmete arv 40, siis nüüd on nende arv kasvanud juba 300. pääle. Üldse on möödunud 15. aasta jooksul peetud 1010 lauluharjutust. Õpitud selgeks 241 laulu, ning antud iseseisvaid kontserte 84. Eriti hoogsaks on kujunenud seltsi tegevus viimastel aastatel, mil

on korraldatud kaks välismaist kontsertreisu, Lätti ja Poolasse.

Peokõne pidas prof. H. Kruus, kes kõneles teemal „Laul ja vaimsus“. Kõneleja omas huvitavas ettekandes valgustas laulupidude tähtsust eesti rahva arengus, samuti C. R. Jakobsoni vaateid ja võitlust eesti rahvuslikkuse eest ning arvamisi ja soove eesti laulupeo puhul.

Päälle prof. H. Kruusi kõnet, millele järgnes kuulajaskonnalt suur aplaus, teatati maestro J. Simmi valimisest aukoorijuhiks, millele reageeris koor J. Simmi lauluga „Oma saar“; ühtlasi teatati, et seltsi poolt on sõpruskoorideks valitud Tallinna Meestelaulu Selts, meeskoor „Eesti Laulumehed“, „Vanemuise“ Muusika Osakonna segakoor ja Tartu Naislaulu Selts. Koori sõprusliikmeteks on valitud härrad J. Reintalu, A. Karindi ja E. Võrk.

Koorijuht Ed. Tubinale anti üle tema 10-

aastase tegevuse puhul kingitus koori ja seltsi poolt. Ühtlasi jagati eluaegsetele liikmetele välja rinnamärgid, arvult 14-le.

Tervitajaid oli saabunud palju. Nii tervitati juubilari Eesti Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni, paljude sõpruskooride ning organisatsioonide poolt. Ühtlasi anti seltsile üle ka väärtuslikke kingitusi.

Ka kirja- ja telegraafiteel oli tervitajaid rohkesti, nende hulgas Tartu linnapääd kindral A. Tõnisson, maavanem H. Lauri, prefekt V. Roovere ja paljud teised.

Lõpusõnad ütles abiesimees L. Haugas, kes tänas seltsi nimel kõiki tervitajaid. Meeleolurikas aktus lõppes hümniga.

Õhtul kell pool 9 algas samas aastapäeva kontsert, millele järgnes hiljem ball rikkaliku loterii-allegriga.

Omavahelisel koosviibimisel, mis algas õhtul kell 11 „Vanemuise“ väikeses saalis, üteldi veelgi vastastikku tervitusi.

Ooper ja kontserdid

Tallinn

Kolmandat sümfooniakontserti juhatas L. Blech, kes varemini tegutses Saksas, nüüd hiljem mõne kuu Riias ning siirdus siit edasi Rootsi. Oma dirigeerimises ta on liigutustest mõõdukas, pilllik ja selge, hoides orkestri hää distsipliini juures. Dünaamilises mõttes ta taotles võrdlemisi teravaid kontraste, minnes nii vahel mõõda detailsemast varjundite otsimisest. Väljenduses esikohal tundus asetsevat täpsus ning korralikkus. Kava päanumbriks oli valitud Schuberti sümfoonia nr. 7, — küll paljuski meisterlik ja kunstijulge teos, kuid siiski paiguti venivustele kalduv ning raskusi esitav. Muu osa koosnes võrdlemisi paljumängitud töödest, nagu Weberi uvertiür „Vabahütist“, Wagneri „Isolde armusurm“ ja Liszt'i poeem „Prelüüdid“.

Orkestriettekandeid pakkus ka Töölismuusika Ühing oma koosseisuga N. Goldschmidt'i juhatusel. Kava osa, mis oli valitud täitmiselt kergemast ja kohasemast repertuaarist, viidi läbi võrdlemisi paljumängitud teosed aga oma suurema nõudlikkusega panid üle pingutama. Ühingu segakoor P. Indra juhatusel on teinud pöördde hää sisulise ilme poole — ja seda nii palade valiku kui tõlgituse mõttes. Koosseisus aga tundub meeshääle vähesust, mis-

pärast seda rühma tuleks suurendada. Solistina astus üles P. Härm, keda tunneme sümpaatse tenorina, eriti tõlgitsuslikust küljest. Seekord maski kaja kuuldus ülearu tugevana. Hää saatjana toimis P. Indra.

Tallinna Meestelaulu Selts oli oma sügis-kontserdi sidunud Rudolf Tobiase surma 20. aastapäevaga. Sel põhjusel koosnes kava esimene pool tema helitöödest ja vastava ülevaatliku kõnega esines R. Päts. Programmis seisnud R. Tobiasi laule on TMS kannud ette ka varemini, nii need nüüd uuesti ülestöötatud kujul saavutasid peagu eranditult õige hää mõjuvuse J. Tamverki juhatusel. Koori kava teine pool sisaldas palasid eesti autorite hilisemast toodangust, nende hulgas TMS-i võistlusel auhinnatud T. Vettiku laulu „Põhjamaa lapsed“ ja samas paremiku hulka tulnud E. Võrgu teose „Saatuse vanne“. Kokku ka teine pool kavast oli sisult hää ning sooritusest kaunis õnnestunud. Solistina T. Kroon laulis rea eesti palasid meeleolukalt ja tehnilise vabadusega ning samuti hästi esitas P. Indra oreliil R. Tobiasi d-moll fuuga ja sooritas klaverisaated.

Mitmete suuremate ürituste järele Estonia Muusika Osakonna segakoor V. Nerepi juhatusel andis kontserdi lühematest pala-

dest koosneva kavaga. Koori kujunemiseks seemise tugevuse poole võib nimetada mees-hääle arvu kasvamist. Naistega võrreldes nad seisavad aga tundavas jõulises ülekaalus. Muidugi ei saa väljaspool õigeid suhteid läheneda täiesti eeskujulise ansambli tasemele. Laulude sooritamisel tuli kooris ette ka intonatsioonilisi kõikumisi, mille vältimiseks tuleb osutada erksamalt tähelepanu. Kava esimene pool koosnes võrdlemisi uu-dest eesti laulude repertuaarist, kus hulgas leidis üsna nõudlikke palasid. Enam õnnestunud soorituste kõrval satuti ka tagasihoidlikumale edule, kuna ettevalmistusega polnud jõutud päris lõpuni. Programmi teise poolega mindi märgatavalt efektidele ja isegi koori esindusliku seisu riivavatele tähisustele. Täitmise suurem hõlpsus lubas arendada tehniliselt paremat esitust. Selle välistoodangu hulgas mõningad päris kenad instrumentaalsed palad vokaalsetena aga kaotasid oma algväärtusest. Solistina me-
sopran E. Issajev laulis sisukalt ning A. Karjuš čellistina avaldas ilmekust ja voolavat mängus, kuna sobivusega saatis T. Koha.

Akadeemiline Helikunstnike Selts korraldas konservatooriumi saalis kontserdi Rudolf Tobiase helitöödest tema surma 20. aastapäeva puhul. Kadunu elust ülevaadet pakkuva ja loomingu analüüsiva kõnega esines R. Pätš. Sisustatud kujul kandis M. Pätš ette kolm soololaulu. Ansambli-
muusika alalt sooritati c-moll kvartett keelpillidele, koosseisus: R. Palm — 1. viiul, H. Laan — 2. viiul, R. Merkulov — vioola, A. Karjuš — čello. Ettekanne viidi läbi püüdliku rakendumise hää viljana. Lõpus esitas O. Roots soraval ja ilmestatud kujul kolm klaveriteost. Ta täitis nõtkesti ka saatja ülesandeid. Kavas pakutud teoseid oli valitud R. Tobiase loomingu mit-
mest ajajärgust.

Külalisena käis jälle kontserteerimas pime klaverikunstnik Imre Ungar, kelle esinemised on ikka suutnud siduda huvi. Nüüd jällegi ta mängis tehnilise virtuositeediga ja tundeliselt. Bach'i ja Mozart'i teoseid anti viimases mõttes isegi pisut liigsete värvidega. Beethoven'i ja Chopin'i kompositsioonid olid esituselt muusika iseloomule vastavad ning paeluavad. Ka Z. Kodaly heliteose ettekanne kujunes hästi ilmestatuks, sidudes tõsiselt huvi väärtusliku ungari muusika suhtes.

E. Helitaide Ühingu kolmas kontsert sisaldas terves ulatuses soololaule soprani O. Indra esituses. See ülesastumine oli lauljannale ühtlasi debüüdiks suuremas ulatuses. Programmi teine pool lubas kontser-
tandil rohkem ilmutada oma otsemaid võimeid, kuna esimene osa tunduva määrani

kannatas ärevuse all. O. Indra suhtes on võinud tekkida mulje, et tema hääle omab vähe kandvust suurema ruumi jaoks. Kadun siiski teisele arvamisele: lauljanna saab oma sümpaatse värvinguga häälematerjali näidata märksa tugevamini, kui ta end hakkab vaid julgemini väljendama. Säärastele momentidele sattusimegi kõnesoleval õhtul, kusjuures pakuti ühtlasi ka tõendusid sellest, et esinejal ei puudu vajalisel määral temperamenti. Hää muusikaalsuse ja kõlalisel puhtuse suhtes oleme veendunud juba varem. Sedapuhku esinenud tagasihoidlikkus ning kinnisus on ületatavad. Solisti saatis klaveril osavasti P. Indra.

Lauluõhtu andsid alt L. Arden-Fick ja sopran A. Krull-Paju, esinedes kumbki iseseisvate numbritena ning koos duetina. L. Arden-Fick avaldas mõju oma võimsa ja ulatusliku häälega, samuti ka tõlgitsuslikult, kuigi tema koolivõtted alati ei lase suhtuda pooldavalt. A. Krull-Pajul on jõulisust, teatava määrani ka tehnilisi varusid. Kõrge astme saavutamise nõuab veel süvenemist, milleks ei puudu eeldusi. Klaveril saatis soliste hästi B. Luck.

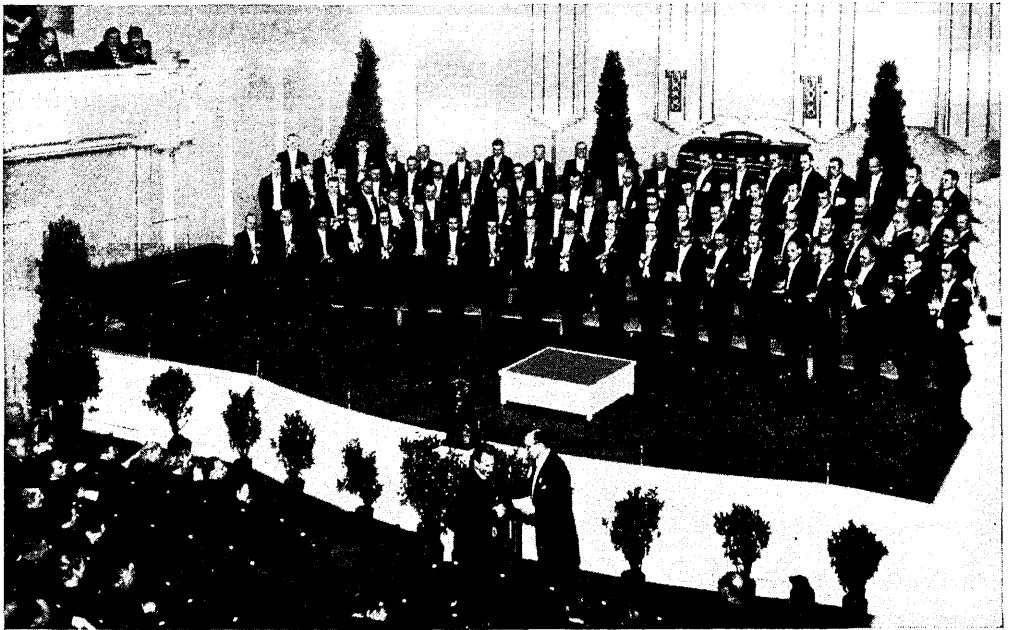
Külalistena esinesid Kaubandus-Tööstuskoja saalis bass-bariton C. Fäcknitz ja pianist G. Weinert. Kõige edukamalt laulja kasutas keskmist registrit, kuna madalamad toonid omasid vähem kandvust ning kõrguste võtmine polnud just eriti vaba. Külaline avaldas end tõlgitsuses sümpaatset — kuigi mõningate kaldumistega kergusele. Diktsioon oli selge. Pianist oma sorava tehnikaga juures ei jõudnud soolodega erilise sisurikkuseni, kuid saatjana ta esines võrdlemisi hästi.

Ühes Petseri Kloostrikooriga kontserteeris D. Smirnov, esinedes korra ka ooperis. Millistel kaalutlustel need ülesastumised ikka veel korduvad, jääb asja tehniliste läbiviijate teada. Vokaalkunstilised põhjused siin enam ei tule arvesse. *Ed. Viisnapuu.*

*

Piiskopliku Toomkiriku kontsert-jumala-teenistusest 4. det. s. a. võtsid osa Järva-Madise kirikukoor prl. L. Orgo juhatusel, prof. A. Topman orelil ja prl. A. Pranno soololauludega. Pääle liturgiat pastor A. Wieckmann pidas sütitava tervituskõne ja jutluse, kus ta puudutas muusikalist tähtsust meie ev. lut. kirikus, üteldes muuseas: „Laul ja sõna meie kirikutes peavad käima käsikäes, et tõsta ja täiendada kirikuteenistuse meeolu.“ See on väga õige, millele meie kirikutegelased peaksid tähelepanu pöörama. Auväärne pastor näib olevat tõsine muusikaarmastaja.

Madise kiriku segakoor on eeskujulise-
maid maakoore, mida mina olen kuulnud.

Auhinna üleandmine T. Vettikule TMS-i kontserdil

Ta ei ole suur, koosneb vaid 26—30 lauljast. Intonatsioon on puhas, fraseerimine loomulik, diktsioon selge. See koor võiks olla eeskujuks teistele maakooridele (või ka nii mõnelegi koorile linnas).

Koor kandis ette Tärnpu „Sanctuse“, tundmatu helilooja „Laulge Jehoovale“, „Kyrie“ ja „Püha“. Need laulud on sisukad ja muusika meeleolult tekstiga seotud. Koori ettekannetele järgnes Bach'i Es-duur prelüüd A. Topman'ilt temale omase tõlgitsemisega ja hää mänguga. Pärast jutlust koorilt pakutud Beethoven'i „Mu palve tõusku“ ja „Oma käed Sa laota“ tulid hästi esile. Aaria Mendelssohn'i orat. „Elias“ jättis prl. A. Pranno ettekandes hää mulje, kuna lauljanna hää on paindub ja ilus.

Pean ütlema, et kava oli koostatud huvitavalt, mistõttu kuulajaskond ettekandeid vastu võttis südamliku ja tähelepaneliku arusaamisega.

Ja on õige, et hää muusika ning hää jumalasõna koos tõstavad meeleolu kirikus, süüdates kustutamatu tunde südameis. Selle pääle peaks meie kirikud oma tähelepanu pöörama.

Kunst — on usk.

Artur Kapp.

Valga

15. okt. toimus gümnaasiumi saalis Valga Muusikakooli 15. a. tegevusaasta tähistamiseks kontsert, mille kava täitsid sama kooli õppejõud, Valga Kunsti Seltsi segakoor kolme lauluga Fr. Klement'i juhatusel ja Valga Meestelaulu Seltsi meeskoor V. Roi juhatusel — ka kolme lauluga. Lauluõpetaja H. Kikerpill (metsosopran) esitas rea laule nüanseeritud tõlgitsusega. Koolijuhataja, viiuliõpetaja R. Peenemaa kandis ette Čaikovski D-duur viiulikontserdi esimese jao, mille hoogsalt ning tehniliselt laitmatult sooritas. Klaveril saatis B. Peenemaa, pidades hääd kontakti solistiga. Kahl klaveril esitasid B. Peenemaa ja H. Valdmaa Grieg'i a-moll kontserdi esimese jao meeldivalt ning asjatundlikult.

Päeval samas saalis korraldatud aktusel esinesid rea paladega muusikakooli paremad õpilased laulu-, viiuli- ja klaveriklassist, sooritades oma ülesanded märkimisväärse eduga.

5. novembril korraldati gümnaasiumi saalis sama kooli Vanemate Komitee poolt kunstiohtu, mille muusikalise osa täitsid E. Turgan (viul) ja T. Mugasto (sopran) Tartust. Mõlemad kunstnikud esitasid rea

tõsiseid ning auditavaid palu klassikalisest ja uuemast heliloomingust ning sooritasid oma ülesande korrektselt ja asjatundlikult. Lauljatar T. Mugasto juures (kelle kavast oli ka ooperiaariad) tundus, nagu oleks puudu vabast kõlalisesest kandvusest, mis kindlasti saavutatakse edasise koolitusega. Rohkearvuline publik võttis kunstnike ettekanded soojalt poolehoiduga vastu. Klaveril saatjana toimis H. Valdmaa.

25. nov. toimus „Säde“ saalis Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert. Koori koosseis on küllaldaselt suur, kõlajõudu on samuti rohkesti, häälerühmad enam-vähem tasakaalus, häälesäade tulemusi on tunda, ainult oleks soovida veel niiütlelda „puhtaimaid“ ja vabaltvoolavamaid esimesi tenoreid ning mahlakamaid sügavaid teisi basse. Koor on kõigiti distsiplineeritud ning täidab täpselt juhi soove varjundite väljendamisel. Kolmeosaline kava — päämiselt eesti ja soome autoreilt (2 laulu oli koorijuhilt R. Ritsingult ja üks laul kooriliikmelt L. Tautsilt) esitati hoogsalt, kõlaküllaselt ja meeldiva interpreteerimisega. Ainult R. Tobias'e „Varas“ ehk oleks võinud olla elavatempoisem ja lõpp aeglasem. — Solistina oli kaastegev R. Jõks (tenor), kes esitas rea eesti ja soome autorite laule andumusega ja haaravalt ning pidi andma lisapalu. Klaveril saatis kooriliige L. Tauts. Koorijuhina toimis R. Ritsing korrektselt asjatundlikkusega ning saavutas tunnustusväärse edu. Nii koori kui solisti ettekanded jätsid väga soodsa mulje.

3. detsembril toimus läti algkooli Vane-mate Komitee korraldusel gümnaasiumi saalis kontsert-õhtu, mille kava täitsid kolm läti kunstnikku Riiast — F. Viksne (sopran), E. Kruminš (klaver — esines solistina ja saatjana) ja T. Mikelsons (metsasarv), kes kõik esinesid tunnustustväärivate kunstiliste tulemustega ning saavutasid kuulajaskonna sooja poolehoidu ja pidid andma lisapalu. Iga kunstnik esitas ka 1—2 pala eesti autoreilt — lauljatar Viksne laulis kaks eesti laulu mõnusalt ning väga selge diktsiooniga — mis on tähelepanuväärseks lugupidamise avalduseks eesti heliloomingule esinemise puhul Eesti Valgas.

10. detsembril tööstuskeskkooli peol „Säde“ saalis esines noor viuldaja Eevi Liivak, saades väga rohkearvulise publiku ees suure edu osaliseks. Eevi Liivaku kavast olid virtuositeeti nõudvad helindid, mis esitati tehniliste raskuste vaba ületamisega ja märkimisväärse interpreteerimisega — samuti ka lisapala. Muu jagu kava muusikalisest osast täitis tööstuskeskkooli meeskoor kooli lauluõpetaja organist O. Mälgu asjatundlikult juhtimisel. Pääle eeltäh. juhtumise on mitmesuguste tähtpäevade puhul korraldatud aktuste muusikalise osa täitnud kohalikud koorid — mees- ja segakoor V. Roi ja Fr. Klement'i juhatusel, K. L. maleva orkester R. Kivimäe juhatusel ja solistidena R. Peenemaa (viul) ja T. Mugasto (sopran).

F. K.

Rakvere Rahvamaja ja Haridusseltsi segakoori 30. aastase töö juubel

Pidulik kontsert toimus 3. dets. 1938 Rakvere gümnaasiumi saalis. Osavõtt kontserdist oli rahvarohke. Tervitajaid oli palju, lilli palju. Kooril ja tema juhil E. Raatmal oli hääd edu nagu ikka.

*

Virumaa päälinna esinduskoor on oma pikaajalise tegevuse kestel olnud Rakvere kultuureluse väga tähelepandevaks ja hinnatavaks teguriks. Eriti Vabariigi aegne töö kuulub koori ilusamate ürituste sarja: terve rida iseseisvaid kontserte, mille kavad koosnevad eesti kooritööde valitumast osast, annavad sellest kindla tunnistuse. Nende kontsertide kunstiline menu on olnud ikka hääd ja kooril on välja kujunenud juba oma kindel ettekan-

de joon, mis avaldub erksas ja painduvas tõlgitsemis-tundelisuses ja tujus.

Pääle iseseisvate kontsertide laulab see koor iseenesest mõistetavalt igal suuremal seltskondlikul üritusel Rakveres. Kuid mitte ainult Rakveres. Terve Virumaa on tema tööpõlluks, kas külastuskontsertide, laulupäevadest osavõtmiste või muude esinemiste näol. Nii on see koor levitanud hääd, kunstilist kontsertlaulu üle terve Virumaa. Ja kui Virumaa on meie parimaks koorilaulumaaks, siis osasüüdlaseks selles seigas on tingimata E. Raatma ja tema koor.

Koor on oma juhtsõna „Kõla võimsasti, Viru viisi!“ kannud 30 aastat auga. Koorijuhlt E. Raatma on oma rasket ülesannet suu-

re huvi ja osavusega täitnud 27 aastat. Mida neile nende aukartust äratavate arvude juures soovida? Kas ainult õnne?

Ma ei tahaks lõpetada nii trafareetselt. See tunduks hoolimatusena. Tahaksin soovida midagi sisukamat, mis aitaks neid edasi minna kunstiliste võitude teel. Mida siis?

Mina soovin Virumaa esinduskooril võtta teadmiseks: Koori häälekultuuri süvendamise probleem on see, mis seda koori nüüdsest päälle edasi viib! Koolitatud häälematerjal avab laulus jumaliku

harmoonia ilusalved, lahendab kergesti kokkukõla sulavuse ja häälerühmade sobivuse, ühtlasi hingamise ja fraseerimise probleemid. Häälekultuuri probleemi lahendamisega saavutab koor igakülgse tõsikonstilsise kaalu ja uusi koorikunstilisi võite. Koorijuhile annab see aga uut usku, julgust ja edu tema raskest tööst. See oleks koorilt ka kõige siiram tänu oma kauaaegsele ja tublile juhtijale.

Sellise otsekohe sooviga ma lõpetan.

T. Vettik.

Rootsi muusikaleht Eesti XI üldlalupeost

Rootsi muusikazurnaalis „Vår Sång“ J. Norrby kirjutab XI üldlalupeost, selle rongikäigust ja hiigelkoori ettekandest:

„Teil rootslastel tähendab laul palju, meil eestlastel — kõik.“ — Ma mäletan neid sõnu ühe noore ja hästikõneleva Tartu üliõpilase suust, kooriliikmelt, kes oli koduteel aega kroonitud lauluretkelt Kesk-Euroopasse. Ma peitsin neid sõnu väikese kahtluskatte alla: suured sõnad? Mõte on Rootsi kodanikule nii absurdne. Meie maal teatavasti ju rakendatakse laulu kui teatavat koosviibimise vormi, kui hääd harjutust mõneledele organitele, kahjutut ajaviidet. Aga sellega ka punkt. Kas pidime meie väljavaliitud, kes me sõitsime Eesti üheteistkümnendale lalulpeole, saama näha midagi enam kui seda? Kas üliõpilase ütlused pidid osutama õigeks?

*

Kell oli nüüd 12 läbi ja igalt poolt hakkasid lauljate hulgad marssima Vabadusväljaku poole, mis oli valmis 20.000 laulja vastuvõtmiseks. Sõjaväelise täpsusega sammusid koorid üksteise järel neile määratud kohtadele, pivevus tõusis, kõikide pilgud suundusid sinna poole, kust maa esimene kodanik Konstantin Päts, Vabariigi President, tulema pidi.

*

Siis algavad lauljatehulgad rongikäiku Presidendi eest mööda pääväljakule. Säält tulevad maa tütreid oma imeilusates rahvusrõivastes, rahvaliku fantaasia kaunid kunstiteosed, säält maa pojad, jõuline, kaunis pikakasvuline rass. Säält tulevad eestlased, kes on olnud paisatud laia maailma, kes on koju sõitnud Ameerikast, et rõõmutseada vaba kodumaaga. Terve tund aega sammume mereranna suunas ja säält võrratule Lalluväljakule. Terve peoväljak täitub oo-

tavatest massidest, ükski neist 100.000 istekohast ei näi tühi olevat.

Siis kõlab koraal „Oh võtkem Jumalat“, võimas, kõlki haarav. President kõneleb ja siis algab peokontsert. Ma kuulen seda, mida ma vaevalt uskusin võimaliku olevat: 17.000 kooslaul, täieliselt perfektne. Ükski silp ei lähe kaduma, intonatsioon ei kõigu. Ei ole sellest küll, et terve koor järgneb eksaktilt dirigendi löökidele, vaid müisugune detail, nagu akordi lõpetamine — mille vastu rootsi koorid patustavad igal tunnil ja igal päeval — ei tule kõne allagi. See, mis ma kuulsin, oli lihtsalt imestumisväärne. Selletus on see, et siin on tehtud ratsionaalset eeltööd. Päädirigendid on korduvalt instrueerides maa risti ja põiki läbistanud ning dirigentide väljaõpe kannab ilmeühtlust.

Elkõige on see kahtlematult aksioomiks eesti lauljale, et koorilaul nõuab juhi ja lauljate vahel kontinueritud koostööd, kui ta nimelt tahab midagi enam olla tunnikesest mõnustast koosviibimisest, varjavast eesriidest lõbusavõitu seltskonnas ja muust seesugusest. Ei ole kahtlust, et laul Eestis, nagu ta kunagi surutise ajal oli, ka veel praegugi on võrratuid kultuuri ja rahvuslkkuse allikaid.

Ma ei saa siinkohal peatuda eripalade ega heliloojate juures. Lugejale ei või need muud olla kui sõnad. Mis mind frappeeris oli see, et jatkus julgust hiigelkooride kavasse võtta elavasisulisi palasid kaunis avanseeritud kontrapunktiga. Aga ei juhtunud mingisuguseid äpardusi. Dirigentide ja kooride osavus triumfeeris.“

Erisegakooride kohta ta märgib: „Laulsid Tallinna segakoorid, kindlasti 3.000 inimest. Valmistas palju tuska arvustada tahtjale: ei leidunud nimelt midagi arvustamiseks.“

Mitmesugust

Lauljate Liidu nõukogu koosolek.

peeti Tallinnas 4. detsembril s. a. eeskätt laulupeo aruande läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Teiseks tähtsaks päevakorra punktiks oli L. Liidu kirjastuse kodukord, mis koosneb 22. paragrahvist ning määritleb lähemalt L. Liidu kirjastustegevuse üksikasjad. Kodukorra alusel edaspidi toimub kirjastamine erikapitalide moodusel, juhitud igal erialal vastava sektiiooni või selle puudumisel eritoimkonna poolt. Ühel aastal saadud kasu arvestatakse järgmise aasta tuludeks ning nii on sektiioonidel rohkem huvi hooldada vastava ala kirjastiku levimise eest.

Edasi võeti vastu nõukogu poolt Pärnumaa 7. laulupeo eelarve selle tingimusega, et laulupeo noodid (mis teatavasti kirjastati osakonna enda poolt) tulud ja kulud üles võetakse korraldusse eelarvesse. Ühtlasi kinnitati ka laulupeo sega-, mees- ja puhkpillikooride kava, väljaarvatud üks laul segakooride osas, mille teksti nõukogu ei pidanud laulupeo tarvis sobivaks ja mis võiks kavva jääda vaid sel tingimusega, kui tekst muudetakse.

Koosolekul otsustati ühtlasi järgmise, seega XII üldlaulupeo ajaks määrata 1943. a., Vabariigi 25. juubeliaasta, ning ettevalmistustöödega alata. Juhatusel tehti ülesandeks välja kujundada eeltööde kava, mille alusel nõukogu oma järgmisel koosolekul asuks küsimust sõeluma.

Koosoleku lõpul otsustati saata tervitus-telegrammid Vabariigi Presidendile, Pääministrile ja heliloojale J. Simmile, kes samal päeval pidas oma muusikalise tegevuse juubelit.

Tartumaa 4. laulupeo eeltööd alanud.

Eesti Lauljate Liidu ja ELL Tartumaa osak. esinduskogu otsustel korraldatakse Tartumaa 4. laulupidu 1940. a. suvel. Sügisel käisid osakonna juhatusliikmed Tartu linnapää jutul, et selgitada laulupeo kohta ja kooride korterite küsimust. Selgus, et laulupidu tuleb korraldada endisel kohal, Tamme staadionil, kuhu 1937. a. ehitati uus tribüün, mis mahutab vähemalt 3000 lauljat, kuna suurema lauljaspere mahutamiseks võib teha ajutisi juureehitisi. Tartumaa 3. laulupeol 1935. a. tekitas korteriküsimus palju nurinat seepärast, et ei antud kasutamiseks linna koolimaju. 1940. a. laulupeo korraldaja on võimalik paigutada lauljaid koolimajadesse korteritesse, nagu lubasid linnapää ja koolijuhatajad.

Juhatus moodustas hiljuti laulupeo muusikatoimkonna: A. Läte, J. Simm, A. Virk-

haus, J. Kuru (Niksman), Ed. Tubin, E. Vörk ja juhatusliikmed A. Kiiss, R. Ritsing, Ed. Ounapuu, A. Laan ja J. Roonurm. Muusikatoimkond oma hiljutisel koosolekul arutas küsimusi laulupeo üldkorralduse ja kava suhtes. Kavva otsustati võtta päle sega- ja meeskoorilaulude ka naiskoorilaulu, kui leidub vajaline arv osavõtjaid naiskoore. Kava koostatakse selline, et ta oleks osalt rahvalik, osalt kunstipärane. Päle üldkontserdi soovitakse võtta kavva esinemisi üksikkooridelt ja kooride rühmitustelt (kühelkondade kaupa), päle selle korraldada ka võistluslaulmist. Kui leidub võimalus, siis korraldatakse laupäeva õhtul vabaõhuetendus ja pühapäeva õhtul rahvapidu. Laulupidu tuleb 2-päevane tema laialdase ja mitmekesise kava tõttu.

Pärnumaa 7. laulupeo ettevalmistusest.

Eeloleval suvel, 23. ja 24. juunil toimub aimukese maakondliku laulupeona Pärnumaa seitsmes laulupidu. Eeltöödega alustati E. Lauljate Liidu Pärnumaa Osakonna poolt mõõdunud kevadel ja praegu ollakse niikaugel, et osavõtjateks on registreeritud juba üle 4000. tegelase, peagu kõik kohalikud sega-, mees- ja puhkpillikoorid, kuna väljastpoolt on avaldatud soovi päämiselt Tartu linna, Viljandi-, Tartu- ja Virumaa kooride poolt. Väliskülalisena on end üles annud Riia Eesti Haridus- ja Abiandmiseltsi segakoor. Arvesse võttes suurt huvi Pärnuse toimuva laulupeo vastu, pikendati kooride registreerimist kuni 1. veebruarini 1939. a.

Pärnumaa 7-da laulupeo kunstiline kava koostati suvel ja mõni kuu tagasi ilmus L. Liidu Pärnumaa Osakonna kirjastusel laulupeo segakooride noodiraamat, mis sisaldab 16 helindit: „Sind armastame, Eesti“ — M. Lüdig, „Kes mind kuuleb laulevada“ — H. Meri, „Isamaale“ — Paigaline, „Lauliku kodu“ — J. Iiling, „Armluul“ — P. Laja, „Kui tume veel kauaks“ — M. Lüdig, „Oh, ma isegi ei tea“ — J. Aavik, „Kõjuigatus“ — M. Härma, „Armukese ootel“ — J. Kappel, „Nõmm“ — M. Lüdig, „Merellä on sinine“ — T. Vettik, „Kangakudumise laul“ — E. Oja, „Sind armastame, kodumaa“ — A. Kapp, „Kuidas juhtus“ — M. Saar, „Põhjaviim“ — M. Saar ja „Looja vägevus“ — E. Vörk. Mitmete uute helindite kõrval on kavasse võetud ka kolm viimase üldlaulupeo pala, et sel teel kergendada kooridel laulude õppimist, kuna vastav ettevalmistuse aeg on võrdlemisi lühike. Meeskoor-

ride kavas on ELL poolt kirjastatud laulud: „Ei mul ole isamaja“ — K. Tünpu, „Meeste laul“ — E. Vörk, „Mänd“ — M. Lüdig, „Kostke, laulud“ — A. Läte, „Humal“ — E. Aav ja „Nooruse aeg“ — E. Aav. Puhkpillikoore kavas on: „Vabaduse eest“ — E. Kapp, „Largo“ — V. Reiman, „Jaaniöö“ — M. Lüdig, „Võidu teel“ — R. Ploom.

Laulupeo üldjuhtideks valiti M. Lüdig ja P. Laja (segakoored), Ed. Soodla (meeskoored) ja J. Kask (puhkpillikoored). Neist P. Laja ja J. Kask on korduvalt olnud Pärnumaa laulupidude üldjuhtideks.

Eelolev Pärnumaa laulupidu näib eelduste kohaselt kujunevat üleriiklikuks suursündmuseks, kuna samal ajal Pärnu, meie esinduslikum suvitus- ja supellinn, pühitseb oma 100-aastast kuurordijuubelit, millist sündmust tähistatakse ka eriti pidulikult. Sääljures laulupidu kujuneb ühtlasi kuurordipidustuste keskemaks sündmuseks — tulipunktiks. Et laulupidu ja kuurordijuubel on teineteisega tugevas sidemes, siis toimub ka pidustuste detailosade väljatöötus Pärnu linnavalitsuse, kohaliku seltskonna ja Lauljate Liidu Pärnumaa Osakonna ühisettevõttena. Laulupeo aupalooniks valiti linnapääl H. Soo, kes laulupeo korraldamisega seoses olevais küsimusis on lubanud mitmeti omavalitsuse moraalset ja materjaalset kaasabi ning ilmutanud üldse suurt huvi kodulinna eelseisva muusikalise suursündmuse vastu.

B. P.

Viljandi tuletõrjeorkestri juubel.

24. septembril s. a. pühitses Viljandi Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu orkester oma 30. a. kestust. Juubeli puhul sai orkester rea väärtuslike kingituste osaliseks. Orkestrile annetati tuletõrje tegelastelt taktikepp, Kaitseliidu orkestrilt kaks kunsti-päraselt valmistatud õllekannu, Tuletõrje Viljandimaa brigaadi staabilt tambuurmažoor ja tuletõrje ühingu juhatusest neli fanfaari. Nii tambuurmažoor kui ka fanfaarid tõstavad suuresti orkestri esinduslikku külge, eriti pidustustel ja paraadidel.

Orkestri tekkimislugu on öieti omapärane. Kui aastal 1903 pühitseti Viljandi Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu 40-aastast juubelit, oli tarvis orkestrit. Seda polnud aga kusagilt võtta. Siis tegi praegune orkestriliige Märt Sandra ettepaneku osta ära äsja likvideeritud strażnikute orkestri pillid ja asutada tuletõrje orkester. Sellega nõustuti. Raha selleks laenas Viljandi mõisa meier. Pillid osteti kreisiülemalt Fomin'ilt ära 225 rubla eest, kokku 17 mänguriista. Esimene harjutus peeti 10. mail 1908. a. Sevigi korteris. Orkestrijuhiks oli politseinik Lavin ja tema abiks

omaaegsest „Silberkapellist“ Johan Schiffer. Nii toimuski tuletõrje aastapäeva pühitsemine praeguses „Tiivels“.

Väljaspool seltsi üritusi mängis orkester tasu eest, kusjuures 5 protsenti mängutasust läks nootide muretsemiseks. Peagi suudeti pillide ostmise võlg niimoodi tasuda. Orkestril on elujõudu ning esineb rohkesti. 1910. a. lõpul lahkub aga orkestrijuhi kohalt Lavin ning alles kaks aastat hiljem — 1912. a. — saavutab orkester oma uue juhi, kooliõpetaja Villem Tabuni juhatuse all kõrge taseme.

Maailmasõja puhkedes kahaneb orkestri koosseis rängalt sõttaminejate tõttu. Vabadussõja puhkedes jäi aga tegevus täiesti soiku, kuna orkestrilt rekvireeriti sõjaväe orkestri tarvis pillid. Ühes Vabadussõja lõpuga tärkab aga Viljandi Tuletõrje orkestris uus elu. Orkestrijuhiks kohtadel vahetuvad Märt Sandra, Kärmas, Schiffer ja Sarri, hiljem Jääger-Jõelaid ja A. Pung. 1934. a. tuleb orkestrijuhiks Albert Johanson, kelle juhtimisel orkester tegutseb praegugi. Tema abiks on August Ütt. Orkester on osa võtnud kõikidest üldlaulupidudest ja kohalikest laulupidudest ning mänginud lugematuid kordi mitmesugustel pidustustel või rahvakogumistel.

Praegu on orkestris 25 mängijat. Uute pillide tegevusse rakendamine nõuab orkestri koosseisu laiendamist, pääle selle on tarvis luua ka mängijate reservi ning asuda noorte mängijate õpetamisele. Mänguriistade käsitamises korraldab orkestrijuh A. Johanson noortele eritunde. Orkestrisse pääseb noor mängija alles selle järele, kui ta on juba vajalised eelteadmised ja oskused mänguriista käsitamiseks omandanud. Järelekasv on aga hädatarvilik, kuna paljud vanad tahaksid juba ammu tegevast orkestritööst eemale jääda.

Naislauljate juubel.

30. oktoobril tähistas Tartu Naislaulu Selts oma 10. aastapäeva „Vanemuises“ kontsert-aktusega. Juubelipidustused möödusid naislaulurahval suure edu tähe all.

Kontsert-aktuse avas seltsi esinaine pr. M. Määrits, kes avaldas soojemat tänu kõikidele lauluharrastajatele tehtud tulemusriikka töö eest.

Seltsi 10. aasta jooksul tehtud tööst andis ülevaate koorivanem prl. Vilms, millele järgnes teeneterikaste tegelaste austamine. Nendeks osutusid 9 sõprusliiget ning 11 seltsi asutajat- ja tegevliiget.

Meeldiva vahepalana esitas koor mõned laulud, millele järgnesid tervitused. Tervitusi tõid Tartu Linnavalitsus, Tartu Meeslaulu Selts, Akadeemiline Meeskoor, Tallinna

Naislaulu Selts, korp! Filiae Patriae ja Üliõpilassegakoor. Rohkesti oli saabunud tervitusi ka telegraafi- ning kirjateel. Juubeliaktuse lõpusõna ütles seltsi abiesinaine pr. Voist, kes avaldas kõigile osavõtjatele ja tervitajatele seltsi nimel tänu.

Kontsert-aktuse lõppedes algas aastapäeva ball koos loterii-allegriga, mis õnnestusid täielikult.

Juubelipidustuste algus toimus juba laupäeva õhtul, mil peeti Peetri kirikus jumalateenistust, kus teenis dr. Taul, ja kaastegev oli juubilar-laulukoor E. Võrgu juhatusel. Pühapäeva hommikul asetati seltsi poolt pärg endise esinaise pr. A. Mõttuse hauale Maarja kalmistul.

Tartu Naislaulu Seltsi oma 10-aastase tegevusaja vältel on tegutsenud väga mitmesugustel viisidel. Seltsi asutamine ja põhikirja registreerimine leidis aset 1928. a. oktoobrikuu lõpus, kusjuures tema esimesteks kooskäimise ruumideks olid karskusselts „Ugaunia“ ruumid. Koor alustas oma tegevust prl. S. Kanni hoogsal juhtimisel, nii et juba kevadel võidi kontsertidega esineda.

Sellest ajast päle on koorijuhatajatena tegutsenud paljud tunnustatud jõud. Nii on selle aja jooksul koori juhatanud V. Peerna, Ed. Oja, Joh. Tamverk — nüüd E. Võrk.

Nimetatud juhtide hoolsa ja püüdliku töö tulemusena on Naislaulu Seltsi naiskoorist kujunenud välja kunstiliselt tugev ja paljulubav üksus, moodustades tugeva lüli meie naiskooride peres.

Akadeemilise Meeskoori kontsertmatk Lõuna-Eestis.

25. nov. alustas Akadeemilise Meeskoori arvukas pere oma kodumaist kontsertreisust, seekord Lõuna-Eestisse. Esimene kontsert toimus Valga „Säde“ ruumikas saalis. Kontsert sai kuulajailt väga sooja vastuvõtu osaliseks. Pääle kontserti jätkas koor kohe sõltu Mõisakülla ja järgmisel hommikul edasi Viljandisse, kuhu jõuti lõunaks. Õhtul toimus „Koidu“ saalis kontsert-ball. Siin torkas jällegi silma eriline huvi koori vastu, kuna sinne ruumikas saal ja suur rõdu oli publikult täis kiilunud. Laulud võeti vastu vaimustusega, kooril tuli mitmeid laule korjata ja anda lisapalasid. Loorbereid löikas ka solistina kaasasõitnud R. Jõks.

Viljandi kontserdil ei puudunud ka väike omaette „vahejuhtum“, kui seda nii võib nimetada. Kui koor kandis ette R. Riitsingu laulu „Oh esä korgeh ülevah, mu pane mehele, kas setole või sepäle või vana juudile“, tõusid ja lahkusid demonstratiivselt mõned juudisoost kuulajad, tundes endid arvatavasti haavatavana väljendusest „vana juudile“.

Igatahes omatakse mõnel pool küll väga imelisi arusaamisi, kui juba setu vana rahvakunst paneb ettekande ajal demonstratsiooni korraldama. Seda nimetatakse lihtsalt taktivaesuseks ja kultuuripuuduseks.

Pühapäeval toimus linnaga tutvumine, lõunasõök ja edasisõit, õigem küll tagasisõit Mõisakülla, et sääl õhtul kontserti anda. Koorile jäi Viljandist palju ilusaid mälestusi.

Kontsert-matka viimane esinemine sündis Mõisakülla tuletõrje saalis. Siingi sai koor ja solist suure kuulajaskonna poolt sooja poolehoidu osaliseks. Koor jõudis Tartu tagasi 28. novembril.

Tallinna Rahvaulikooli segakoorile lipp.

26. nov. toimus Gustav Adolffi gümnaasiumi aulas Tallinna Rahvaulikooli Seltsi laulukoorile lipu üleandmine ja pühitsemistalitus vastava pidulikkusega. Sündmusest võttis osa aulatäis rahvast — laulusõpru. Tervitusi ütlesid J. Kents, Tallinna linna haridusosakonnalt, dir. Koljo Tallinna Meestelaulu Seltsilt, Rahvaulikooli Seltsi segakoori sõpruskoori — Rakvere Rahvamaja ja Hariduseltsi laulukoori — ning paljude teiste kooride esindajad. Rohkesti oli ka tervitusi telegraafi- ja kirjateel.

Maitseka ja sümboolse lipu annetasid laulukoorile vanad laulusõbrad, töösturid-ärimehed Rumberg ja Tuberg, kes ka varemalt on koorile olnud igati toeks. Pääle õnnistamistalitust oli korraldatud omavaheline koosviibimine.

Pääle umbes aasta kestnud koorijuhi kriisi mis tekkis helikunstnik T. Vettiku lahkumisega, on see nüüd lahenenud. Uueks koorijuhiks on „Estonia“ ooperi solistide repetiitor ja parimaid klaverisatitajaid P. P. Lädig, kelle juhataes al areneb juba töö täie energiaga ja jõuga.

Tartu naislauljad võrulastele külas.

Tartu Naislaulu Selts käis 4. det. kontsertmatkal Võrus. Matk toimus omnisõbrusega. Võrus võttis külalisi vastu Võru Meestelaulu Selts. Külalistele korraldatud enel viibis ka Võru linnapää ja palju kohaliku seltskonna esindajaid. Üteldi vastastikkult tervitusi ja lauldi. Tartu Naislaulu Seltsi poolt anti sõprusliikme märgid Võru Meestelaulu Seltsi esimehele Kuusele ja juhatusliikmele Rätsepale.

Õhtul toimus kontsert „Kandes“, mis sai kuulajaskonnalt haruldaselt elava ja sooja vastuvõtu osaliseks. Palju ettekandeid tuli korjata, samuti anti lisapalu. Koor sõitis hommikuks Tartu tagasi.

Tsirgulinna Rahvaraamatukogu Seltsi laulukoor 15-aastane.

1. nov. täitus 15 a. Tsirgulinna Rahvaraamatukogu Seltsi laulukoori asutamisest.

Oma 15. a. tegevuse tähistamiseks korraldas laulukoor pühapäeval, 27. nov. piduliku kontserdi Tsirgulinna rahvamajas. Kontserdil olid kaastegevad: E. Johanson — viiul, O. Andrejev — klaver ja laulukoor A. Žuravlev'i juhatusel.

Koor esines esmakordselt rahvarõivais, mis muretsetud mõõdunud üldlaulupeo puhul. Kontserdil kanti esmakordselt ette helilooja Ed. Oja poolt koorile pühendatud lipulaul „Tsirgukeste lipulaul“.

Koori asutamisest päle, 15. a. jooksul on vahetpidamata kooris laulnud 10 isikut ja neile anti mälestusmärgid.

15. a. jooksul on koor osa võtnud üldlaulupidudest ja maakondlikest laulupäevadest, lugematuid kordi esinenud aktustel, kirikutes ning pidudel ja on korraldamud iseseisvaid kontserte.

Lauljate arv püsib pidevalt 35—40 ümber.

Koor on 15. a. jooksul innu ja armastusega kaasa aidanud meie laulukultuuri arendamisele ja edendamisele.

Märkimisväärsed teened on seejuures A. Žuravlev'il, kes oli üks koori asutajaid ja kes on kogu 15. a. jooksul suure hoolega ning armastusega juhtinud koori tegevust, väsimatult püüdes ülesäetud sihi poole, teeneda jumalikkude helikunsti.

Muusika tööliskuladesse.

22. septembril s. a. peeti E. Töölismuusika Liidu nõupidamine muusikalise töö korraldamiseks käitistes ja kutseühingutes. Nõupidamisel otsustati asutada käitiste ja kutseühingute juure orkestrid ning laulukoorid, kus see võimalikuks osutub. Kavatsusel on asutada kutseühingute vahelist suuremat ja esinduslikumat meeskoori. Töölismuusika Liit annaks ühingutele ning käitistele juhte ja repertuaari. Vastava väljakoolitamise järele esineksid käitiste ja kutseühingute koorid hommik-kontsertidel, mis on nüüd ümbernimetatud rahvakontsertideks. Igal kevadel tahetakse korraldada suurem kontsert, kus esineksid kõik koorid. Samuti otsustati koguda andmeid muusikaliselt andekate tööliskoorte kohta, et võimaldada neile muusikalist haridust.

Otepää Meestelaulu Seltsi meeskoorile uued juhid.

Otepää Meestelaulu Seltsi meeskooril algas uus tegevusaasta üllatusega. Nimelt loobus oma senistest ülesannetest seltsi kauaaegne koorijuht M. Pehka. Seltsi juhatus, hinna-

tes kõrgelt lahkunud veteraani teeneid, andis üle lahkunule seltsi poolt tänukirja.

Uueks koorijuhiks on juhatus poolt palutud helikunstnik dir. E. Laanpere, kes valis endale abiliseks kohapääl tunnustatud koorijuhiks A. Otepää Meestelaulu Seltsi asutajaliikme A. Krentsi.

Käesolev tegevusaasta on eriti tähtis asjaolu tõttu, et sellega täitub 10 aastat Otepää Meestelaulu Seltsi asutamisest, mida selts ka väarikalt püüab tähistada.

Rakvere Laulumeeeste Seltsil uus juht.

Käesoleval sügisel lahkus Rakvere Laulumeeeste Seltsi kauaaegne koorijuht J. Pakk oma kohalt, kuna töö koolides, kus ta tegeleb laulu- ja muusikaõpetajana, nõuab niivõrd palju aega, et tal võimalik ei olnud koorijuhiks edasi jääda. Uueks koorijuhiks meeskoorile tuli 1. div. orkestrijuhht Hn. H. Lindjärv.

V ülemaaline meeslaulupäev Tartus.

Eelseisval suvel mõõdub 70 a. esimesest üldlaulupeost. Selle juubeli tähistamiseks korraldab Lauljate Liidu Meeskooride Sektsioon Tartus 11. juulil 1939. a. V ülemaalse meeslaulupäeva. Kuna esimesest üldlaulupeost osa võtsid ainult meeskoorid, siis on juubeli tähistamine meeskooride poolt eriti sobiv.

Laulupäeva üldjuhtideks on palutud Tartu koorijuhid J. Simm ja E. Tubin. Laulude kava on praegu kaalumisel, loodetavasti aga see koostatakse enamuses kooridele tuntud ja juba õpitud lauludest, et hoida kooride liigest töökoormast, kuna arvatavasti päle üldlaulupidu kõigis koorides tundub teatavat väsimust.

Pidustus kavas on ette nähtud üht-teist esimese üldlaulupeo aegset, — nii vabaõhu jumalateenistus nende koguduste pastorite poolt, millised teenisid esimese üldlaulupeo ajal, edasi rongikäik umbes sama marsruudiga, laulupäeva peokõne jne. Ühtlasi toimub laulupäeva eelpäeval esimeste üldlaulupidude juhtivtegelaste mälestuse austamine nende haudadel.

Koorid tahetakse tuua Tartusse eelpäeva, 10. juuni pääleõunaks, mil peetakse ka pääproov. Kooride registreerimise tähtjaks on 1. jaan. 1939. a.

Eestikeelsed laulud rootsi meremeeste laulikus.

Rootsi kiriku meremisjon annab lähemal ajal välja meremeeste uue lauluraamatu. Kuna rootsi meremisjoni kodused külastavad ka paljud eesti meremehed, tahavad rootslased oma lauluraamatus trükkida ka kolm eestikeelset laulu ühes nootidega. Ees-

ti ev. lut. kirikumuusika sekretariaat saatis sellekohasel palvel rootsi lauluraamatusse paigutamiseks kolm laulu-koraali: „Kalla, kallis Isa käsi“, isamaalise laulu „Mu isamaa armas“ ja Eesti hümnid, „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm.“

Pärnu meeskoor aastavahetusel.

Pärnu Helikunsti Seltsi meeskoor võib aastavahetusel tagasi vaadata tõhusale tegevusele. Koori suuremaks ürituseks sügishooajal oli kontsertballi korraldamine Viljandis, mis toimus septembri alul „Koidu“ seltsi ruumes. Uhtilasi see oli Pärnu laulumeeste esimeseks külaskäiguks Mulgimaa päälinna lauluvendadele. Kontsert õnnestus kunstiliselt, majanduslikult aga mitte. Seevastu aga pandi mainitud külaskäiguga nurgakivi kahe naaberlinna laulumeeste sõprusele, mille tulemusena edaspidi jätkuvad korrapärased vastastikused külaskäigud. Pärnu meeskoor viibis Viljandis kaks päeva, kusjuures teine päev kulus Viljandi vaatamisväärsustega tutvumiseks, millist toimingut kergendasid oma kaasabiga Viljandi Helikunsti Seltsi tegeled.

Olles eelnimetatud esinemisega avanud Viljandi kontserthooaja, avas Pärnu meeskoor novembris oma traditsioonilise sügis-kontserdiga „Endlas“ ka kodulinna kontserthooaja. Seekordne ülesastumine kujunes väikeseks juubelikontserdiks, kuna ta oli arvult kahekümnevieie. Solistina esines „Vanemuise“ ooperijõud prl. Elsa Maasik (soprano). Kontserdile oli publikut ilmunud täissaal. Nii koori kui ka solisti ettekan ded võeti soojalt vastu.

Kontsertide kõrval meeskoor esines ka mitmel avalikul aktusel, kusjuures viimane seesugune esinemine lõppeval aastal oli 13. det. mälesangarile Paul Keresele korraldatud austamisaktusel.

Algaval aastal on koori suuremaks mu rekse koosseisu suurendamine 35-lt lauljalt

50-le. Ka jätkatakse häälesääde tunde, millega algust tehti mõni kuu tagasi lauluõpetaja Tenno Vironi juhatusel.

Pärnu meeskoori juhatab endiselt Eliisabeti kog. organist Ed. Soodla.

Tallinna Töölismuusika Ühingu koosolek.

31. oktoobril pidas Tallinna Töölismuusika Ühing oma üldkoosolekut, kus kinnitati rahaline aruanne Kr. 9.080.47 tasakaalus ja eelarve Kr. 7.200.— suuruses.

Nagu tegevusaruandest selgus, on ühingu poolt möödunud tegevushooajal korraldatud 5 hommikkontserti, neli suurt kontserti „Estonias“, viis kontserti käitistele, esinetud jõulupuudel, pääle selle korraldatud koolidele 2 kontserti.

Tulevikus tahetakse korraldada igal pühapäeval kino „Modernis“ rahvakontserdid, kus esineks ühingu orkestrid, koorid ja solistid.

Praegu õpivad ühingu stipendiaatidena konservatooriumis viihteist isikut.

Ühingu uude juhatusse valiti esimeheks J. Kiiwet, liikmeteks R. Koppelman, A. Rannik, P. Indra, A. Tamm, N. Goldschmidt ja P. Anton, revisjonikomisjoni Al. Tamm, A. Mets, A. Tulp ja J. Kuuskmaa.

Räpinas tuleval suvel laulupäev.

Räpina Haridusseltsi juhatus otsustas pidada Räpina 7. laulupäeva eeloleval suvel. Kooridega on osavõtu suhtes juba läbirääkimisi peetud ning üleskutsed saadetakse ligemal ajal välja.

Mõisakülas asutatakse meeskoor.

ÜENÜ Mõisaküla osakond, missugune kohapääl on tuntud teguvõimsa organisatsioonina, kutsub lähemal ajal ellu meeskoori, mida on juhutama palutud organist Magda Isati.

Mõtteid aastavahetuse puhul

Lakkamatus, hommikust õhtuni kestvas ja kiiretempolises töös kaotab inimene kergesti enda ja oma elu suhtes vaatlusvõime. Elu muutub pidevaks töörajaks, kus üks ülesanne tingib teise ning inimene ise oleks nagu vaid selle pideva töösüsteemi teener, halvimal juhul aga sunduse alune ori.

On hää, kui inimene suudab olla optimist ja lohutada veendega, et töö, iga-sugune töö on kindlasti õnne alus. Kuid kord saabub siiski hetk, mil optimism variseb, usk töö ainuõndsusse lööb kõikumana ning inimene küsib kibestunult: milleks seda kõike on tarvis, mis ma sellest kõigest olen saanud?

Jah, põldur teab, et kui ta hoolsalt on adra taga kõndinud, siis kasvab paremini vihi, kangur teab, et kui ta püüdlukult oma telgi on käsitleanud, siis saab ta hääd kanga, kaupmees teab, et kui ta hästi on ostnud ja hästi müüdnud, siis kasvab ta vara.

Kuid mida teab see, kes töötab sellel põllul, kuhu ei jää ühtki vagu, kus ühtki saavutist ei saada vaagida, kus mädagi ei saa osta ega müüa, — mida teab see oma töö tulukusest, kes töötab vaimlistel aladel?

Aasta vahetusel leiduvad päevad, mil maailma ragiser ja hundar masinavärk jääb seisma, millal pühitsetakse Suurima Inimese ja Suurima Mõtleja sünniaegu. Süis kõik puhkavad, rõõmustuvad, pidustuvad. Ka vaimutöölised. Ent ikka ja jälle lisandub nende puhkusse nukker mõtiskelu: ons olnud kasu Tema tööst, Tema elust, Tema õpetusist? Kus on hääolu, rahu, sõprus, vaimsus, mille eest Tema on võidelnud? Mis on tulu meiegi tööst, püüdlustest, askeldustest, kes me väärt pole Tema kingapaelagi vullandama?

Jõulud, — kellele nad on rõõmupäevad, kellele mõtiskluspäevad....

Pikkamisi, pikkamisi aga sugeneb meeltesse rahu. Mõõduvad silme eest aasta teod ja toimingud, rõõmid ja mured, pingutused ja saavutised. Ning neist kõigist tuntakse häameelt, sest kõik on olnud vajaline, sest see on toimunud seesmise sunni tõukeel. Võib-olla on mõndagi tehtud vähem kui oleks suudetud, võib-olla on mõndagi tehtud halvemini kui oleks tohtinud, — ometi on tehtud selleks, et saavutada seesmist tasakaalu, et vaigistada seesmist sundi, mis on olnud tugev ja vaieldamatu.

Ja nüüd — kumb on süis õigem, kas see seesmine sundus või väline, puhtkasulikuse kaalutus? Kumba tuleb rohkem usaldada, kas loomise puhast rõõmu või saamise meeldimust?

Aasta pidevas töös on vähe võimalusi olnud sellele mõelda. Puhkuspäevil tuleb end hinnitada ka edaspidiseks, järgnevalks tööperioodiks. Süis ei ole karta pettumust ja nõrdimust.

Tuleb mõelda natuke sügavamalt ja pidevamalt ka meil, kes me oleme rakendunud tööle alal, kus kõige rohkem läheb

tuule, — kes me askeldame muusika hääks.

Ülitugev pingutus seisab meil seljataga. Suur laulupidu oma aastaid kestnud ettevalmistusega, närveldava ja pineva läbi viimiseega on möödunud. Kas see kõik oli vajaline? Kas see tasus aja- ja energia-kulu?

Mõnigi tubli töömees laseb nüüd käed rüppe ning mõnigi teine tubli laulumees siirdub nüüd mujale, keerates selja oma senistele huvidel ja harrastustele. Mis mul sellest kasu oli? Kas ei ole aeg mõelda millelegi kasulikumale?

Kuid peetagu meeles, et muusika on nagu mürk: kelle vaim seda on maitsenud, see ei saa temast enam vabaneda. See istub nagu kusagil veres, muutub vajalikeks eluliseks tarbeks. Muusikast loobudes jääb tema ase tähjaks, — seda ei saada mällegagi täita.

Seegi on seesmise sunni vaieldamatu käsk, et peame ikka ja jälle tagasi tulema muusika juure, et leiame muusika varal seesmise tasakaalu ja rahu.

Kui meil tekib pettumust, tühjusetunnet, kas süis veid ei peitu milleiski muus? Kas meie muusika alalgi oleme haaranud kõige parema ja väärtuslikuma järele? Kas me oleme püüdnud muusikat õieti ja täieliselt mõista, kas me oleme tulnud ise muusikale poolel teel vastu, või oleme jäänud passiivsenä ootama, mida ta ise meile suudab pakkuda?

Võib-olla peame nüüdsest päüle muutma oma suhtumust muusikasse, — mitte vaid välise küljega leppides, vaid ka sisemisese tungides, mitte üksi juhulikult nautides, vaid ka mõista püüdes.

Süin kergib üles pikk rida küsimusi, — miks, kuidas, milleks, kellele?

Aasta tööpinevuses ei ole aega meil neile küsimusile vastust otsida. Püüdkem sedagi teha aastavahetuse puhkuspäevil. Jõulud, — need saavutavad oma tõelise pühalikuse ja pidulikuse alles muusika varal. Ja säält alakemgi päüle, — jõulumuusikast. Kas nende igivanade helide ja kõlade suur õigustus ja vajalikus ei viiri meid selle ürgallika juure, millest hoovab kogu elujõud, tööind ja mis müürab meie elule suuna?

E. L.

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keeldud.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA,
A. OINAS, R. PATS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 7, telefon 481-82.

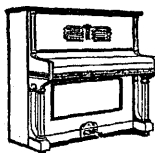
Helikunstnike aadresse :

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja, Vismari 17-a—11.
- Avessou, Elsa**, klaverisolist, saade, Vabriku 23—1, tel. 432-21.
- Böläu, Riita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Brauer, Evald**, konservatooriumi õpetaja, flöödi- ja teooriatunnid. Valdeki tän. 74, Nõmme.
- Brinkmann, Kurt**, viiulikunstnik, tunnid, Kesk-Kalamaja 7—1.
- Gents, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Järv, Ida**, kontsertilaulja ja lauluõpetaja, Sakala 39—5.
- Koha, Tekla**, Riigi Ringhääling, Vismari tn. 26—7.
- Kõrb, Aino**, pianist, Weizenbergi tn. 15—1, tel. 301-08.
- Litv, Alviine**, klaveriõpetaja, Õle tn. 6—11.
- Lipand, Ella**, laulja, hääleseadja, Koidu tn. 89—3.

- Meri, Andrei**, konservat. fagotiklassi õppejõud, „Estonia“ teater.
- Tamm, Aino**, laulukunsti studio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Narva mnt. 56—5.
- Tobias, Silvia**, harfikunstnik, konservatooriumi õpetaja.
- Vaks, J.**, professor, konservatooriumi inspektor, Falkpargi 18—7.

Muusikamuuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

Liivalaia 64

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitused muusikatundjailt.

PAUL INDRA

(end. Pressnikoff)

Kontsert, saade, tunnid, klaver ja orel. Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O.ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna Konservatooriumi klaverimeister ja -häälestaja.

Tallinn, Gonsiori 43—2, telef. 320-51.

UUSIKALEHT

1938. XV. AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. Hiikm. — aastast	Kr. 2.—
Teistele	2.25
Välismaale	4.50
E. L. L. Hiikm. poolaastas	1.—
Teistele	1.15
Välismaale	2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VASTU KÕIK POSTIASUTUSED

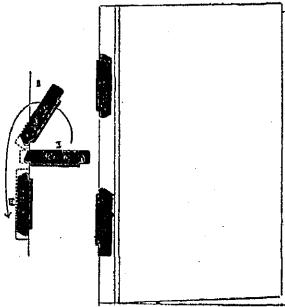
TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Sümfoonilise muusika ala vajab korraldamist. Ed. Visnapuu.
Koolilaste lauluvõimetest. R. Päts.
Seletusi mõõdunud XI üldlaulupeo aruande juure. E. Luts.
Arutlusi filharmooniaorkestri küsimuse ümber. V. Leemets.
Juhan Simmi juubelilt.
Tartu Meestelaulu Selts 15-aastane.
Ooper ja kontserdid.
Rakvere Rahvamaja ja Hariduseltsi segakoori 30. aastase töö juubel. T. Vettik.
Rootsi muusikaleht Besti XI üldlaulupeost.
Mitmesugust.

UUDIS KÕIGILE
KOORIDELE!

Noodikaaned

lahtiste noodilehtede tarvis pres-
panpapist mehaanilise isekõitega

H I N D :

väike formaat (14, X 21,5 sm) à 23 s.
suur formaat (17,5 X 23 sm) à 25 s.

Saadaval

Lauljate Liidu büroos

M E T S A Ä R I
ELMAR TORV

UUS SADAMA 11
TELEFON 428-09

OLLED:

SANGAR
TÖMMU
Ekstra
ERIPRUUL
PILSEN
MAHLAJOOGID
MÜDU

KODU-JA VÄLISMAA
KRIS-
TALL

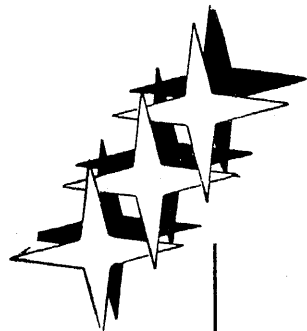
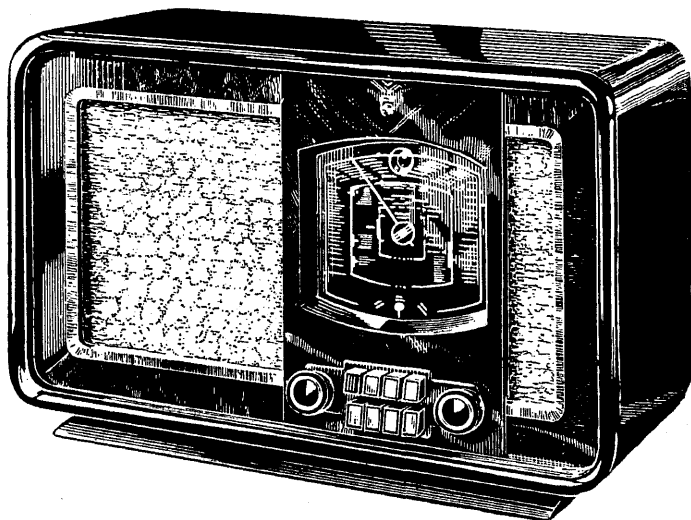
AYS D. MIRVITZ JA PD

SAKU

Uus PHILIPS tüüp 660

peenmehhanika tippsaavutus on kohal!

Jät kub õõrmeõurveõ

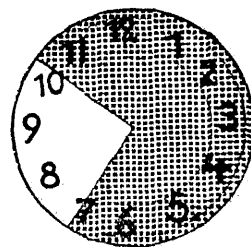
ja üks kaheksast valitud „lemmik-saattjast“ häälestatakse ainulaadse täpsusega naudingurikkaks vastuvõtuks. See suure tundlikkusega super, eriti väljaarendatud lühilaineosaga, teeb selle vastuvõtja moodsamaks, suurepärasemaks 1939. a. radio-aparaadiks ja silmapaistvamaks kaunistuseks igale moodsale kodule!

- 4+2-lambiline superhet. Pre-Ampli astmega, kahinate kõrvaldamiseks.
- Kaheksa survenuppu mugavamaks ja täpsemaks vastuvõtuks.
- Erakordne vastuvõtt lühilainetel, võrdses stabiilsuses teiste lainealadega.
- Viimistletud ülekandekvaliteet ja helipuhtus moodsama lülituse ja valjuhääldaja tõttu.
- Silmapaistvalt kena ja harmooniline väliskuju päikeseskaalaga.

PHILIPS

HIND KR. 345.— VAHELDUVVOOLULE JA ALALIS-
VOOLULE VIBRAATORIGA KR. 25.— KALLIM.

Pühendage

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAMISELE, LUGEDES
KIRJANDUST

KIRJUTUSMATERJALE,
KOOLITARBEID,
JONISTUS- JA
MAALIMISTARBEID,
PABERIKAUPU,
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.

SOOVITAVAD SUURES VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED
TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ ON LASTELE KASVATUSLIKUKS ALUSEKS
ILMUB KORD KUUS.